

Gyermekvédelem és bűnmegelőzés

kutatási jelentés

2015.04.17.
Nemes Attila

Tartalom

Bevezetés.....	2
Iskola a határon.....	2
A kutatásról	3
A kutatás módszertana.....	4
I. Személyekkel összefüggő kérdések.....	4
A tevékenységi terület és az ellátandó feladatok	4
Kötődés és fluktuáció	6
Képzettség, tapasztalat	7
Az iskolai munkaterv.....	19
Egyéb személyekkel összefüggő mutatók	20
II. Ügycsoportok: az input.....	20
a., tanácsadói tevékenységek.....	20
b., Ügycsoportok megjelenése a mindennapi munkában.....	25
c., vagyon- és személy elleni cselekmények.....	29
III. Ügycsoportok: az output	32
IV. Speciális ügycsoportok	37
V. Önreflexió.....	41
a., jogkörök.....	41
b., a tanácsadói tevékenység megítélése.....	43
VI. Tanácsadók a Médiában.....	46
VII. Összefoglalás	48
Mellékletek.....	51
Felhasznált irodalom:	51
Ábrák jegyzéke:	52
A kutatás során használt kérdőív	53

Bevezetés

Iskola a határon

A kutatás címe már önmagában is jelzi, hogy a tárgya nagyon széles spektrumú és már egyes elemeiben is interdiszciplináris jellegű. Nem csupán arról van szó, hogy mind a gyermekvédelem, mind pedig a bűnmegelőzés külön-külön is összetett területek, hanem arról is, hogy e kutatás épp ott vizsgálja e két területet, ahol nem csupán az egyik közös célcsoport a kapcsolódási pont, hanem annak lokalitása is adott: mégpedig egy harmadik összetett tudományág, a pedagógia területén. Mindez azt is jelenti, hogy a bűnmegelőzésnek és a gyermekvédelemnek egy olyan formáját vettük górcső alá a kutatás során, amely mindezen ismérvek mellett további speciális attribútumokkal is rendelkezik. Ezek közül az egyik legfontosabb ismérv az, hogy nem eseti jelleggel, nem valamiféle gyakorisággal, hanem folyamatosan biztosítja az jelenlétet, más kifejezéssel élve az elérhetőséget.

Ebben az összetettségben, ebben a fizikai, jelenlétbeli, megközelítésbeli, tudás- és ismeretanyagbeli összetettségben végzik munkájukat 2013 szeptembere óta az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók (IBT).

Az IBT program sem előzmény nélküli. Az iskola és a bűnmegelőzés már több program kapcsán is hosszabb közös múltra tekinthet vissza. Elég, ha a DADA (1992), az ELLEN-SZER (2005), az Iskola rendőre (2008) vagy az OVI-ZSARU (2010) programokra gondolunk. Létrejöttét erős médiafigyelem kísérte, amelyben politikával összefüggő elemi is megjelentek, e kutatás során azonban teljes mértékben mellőztük a politikai szempontok vizsgálatát, arra semmilyen formában nem reflektált a kutatás.

A 2013. február 26-i Kormányülés követően magának a rendszernek a kiépítése nagyon határozott lépésekben zajlott. A 2013. május 17-i bejelentést követően – a tárcaegyeztetések lefolytatását követően – már augusztus hónapban elkezdődtek a képzések és megkezdődött a munka a szeptemberben.

A szükséges törvényi háttér is megszületett a rendőrségi törvénybe¹ bekerült az iskolai bűnmegelőzési tanácsadó feladatkör, amely rögzítette, hogy a fenntartó kezdeményezésére kerül sor a feladat ellátására. A 2013/14-es tanévben 200 iskolában végeztek iskolai bűnmegelőzési tevékenységet.

Az iskolai bűnmegelőzési tanácsadó legfontosabb feladatkörei, amelyekhez a tevékenységi körök igazodnak az alábbiak:²

- Ismernie kell a korosztályt veszélyeztető tényezőket
- Ismernie kell az illetékességi terület bűnügyi helyzetét
- Ismernie kell a fiatalok által kedvelt szórakozó és csoportképző helyeket
- Gondoskodnia kell a bűnmegelőzési információk eljuttatásáról (diákok, pedagógusok, szülők)
- Szükség esetén összehangolt prevenciók intézkedéseket kell terveznie

¹ 1994. évi XXXIV. törvény 1. § (2) 18.

² Németh Ágnes: Rendészeti bűnmegelőzés előadás

Az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók hosszú távú feladatai a következők³:

- Tartós, tartalmas együttműködés fenntartása a rendőrkapitányság és az iskola vezetése között
- A diákok jogkövető magatartásának és önvédelmi attitűdjeinek megalapozása
- A bűnmegelőzési tanácsadói szolgáltatás társadalmi elismertségének megszerzése

A kutatás megvalósításában nyújtott segítségét külön köszönöm Németh Ágnes alezredes asszonynak (ORFK Bűnmegelőzési Főosztály) és Dr. Sabjanics István osztályvezető úrnak (KSZF Tudományszervezési osztály)

A kutatásról

A rendszer bevezetése óta eltelt közel két év tapasztalatainak összegyűjtése – e kutatás szándékai szerint – hozzájárulhat a működés részletesebb megismerése mellett az abban gyakorlati tevékenységet végző iskolai bűnmegelőzési tanácsadók (továbbiakban: tanácsadó) által megfogalmazott fejlesztési irányok megvalósításához is.

A kutatás során az indukciós megközelítést alkalmaztuk. Elsőként magukat a tanácsadókat, a szakembereket vizsgáltuk, milyen tapasztalatokkal (szociális, gyermekvédelmi, gyámügyi, pedagógiai), felkészültséggel vállalták a feladatot, illetve azt, hogy saját megítélésük szerint milyen felkészítést kaptak az IBT program 60 órás felkészítése során. Ezt követően a legnagyobb területet, a konkrét tevékenységeket, azok összetételét, arányát vizsgáltuk: kik, milyen jellegű kérdésekkel, problémákkal fordulnak a tanácsadókhöz, csoportonként elkülönítve annak gyakoriságát. Ezen belül kíváncsiak voltunk arra, hogy a felmerülő problémák közül, mennyi és milyen arányban jut el a hivatalos ügyé, vagy büntető ügyé válásig, azaz, mennyire reflektív ebben a tekintetben a tanácsadók tevékenysége. A tanácsadók munkáját abból a szempontból is vizsgáltuk, hogy az iskolán túli szervezetekkel, intézményekkel milyen mértékű együttműködésben dolgoznak. Még el sem kezdték munkájukat a tanácsadók, már a törvényjavaslat benyújtásakor heves társadalmi- és médiaérdeklődés kísérte a rendszer kialakulását. Ez okból egyrészt a tanácsadói tevékenység elfogadottságára kérdeztünk rá, másrészt (kis részben egyfajta kontrollként is) pedig a tevékenység médiában történő megjelenésére.

A kutatás célja az alábbi területeket érinti:

- a tanácsadók személyi összetétele (nem, tevékenységi terület mérete, képzettség, szakmai gyakorlat, fluktuáció)
- a felkészítés megítélése
- a munkaterv megítélése
- ügyszámok, ügytípusok száma, aránya aktorok szerinti bontásban
- hivatalos eljárások (száma, ügytípusok)
- négy konkrét ügytípus megjelenése (abúzus, drogprobléma, internetes zaklatás, gyermekvédelmi/gyámügyi)
- a tanácsadó kapcsolata a társszervekkel, intézményekkel
- jogkörök
- a tanácsadói tevékenység megítélése
- megjelenés a Médiában

³ Csonka Györgyi: Iskola(i) programok a határon (előadás)

Szándékunk az, hogy megalapozott információk álljanak rendelkezésre a tanácsadók képzési tematikájának alakításakor, illetve megismerjük azokat az ügýtípusokat, amelyekkel a leginkább szembe kell nézniük.

A kutatás módszertana

Anonim, kérdőíves kutatást végeztünk a tanácsadók körében. Negyvenhét kérdőívet értékeltünk, ami - tekintettel a tanácsadók létszámára (125 fő) – reprezentatív kutatást tett lehetővé (37,6%).

A kérdések összeállítása során törekedtünk arra, hogy a válaszok minél kisebb mértékben legyenek irányítottak, így jelentős számú nyitott kérdést tettünk fel, emellett pedig az alapvetően zárt kérdések esetében is több alkalommal kértük annak kiegészítését, pontosítását, így kisebb mértékben nyitottá tettük azt (részben zárt kérdés).

A kérdéstípusok megoszlása az alábbi:

típus	db	%
nyílt kérdés	16	34
zárt kérdés	20	42,5
részben zárt kérdés	11	23,5

1. ábra: Kérdéstípusok megoszlása

A kérdőív jellegéből és a megkérdezettek köréből adódik, hogy a kutatás teljes mértékben objektívnek fogadta el a válaszokat. Nem kérdeztünk meg referencia- és kontrollcsoportokat, de több esetben is kértünk olyan információkat a válaszadóktól, ami pontosították, megerősíthették egy-egy korábbi válaszukat.

A nyílt kérdésekre adott válaszok esetében több alkalommal is – tekintettel az azonos tartalomra vonatkozó különböző megfogalmazásokra, illetve a vizsgálat szempontjából lényeges szempontokra – csoportosítottuk. Az eredeti válaszokat is közöljük ezekben az esetekben.

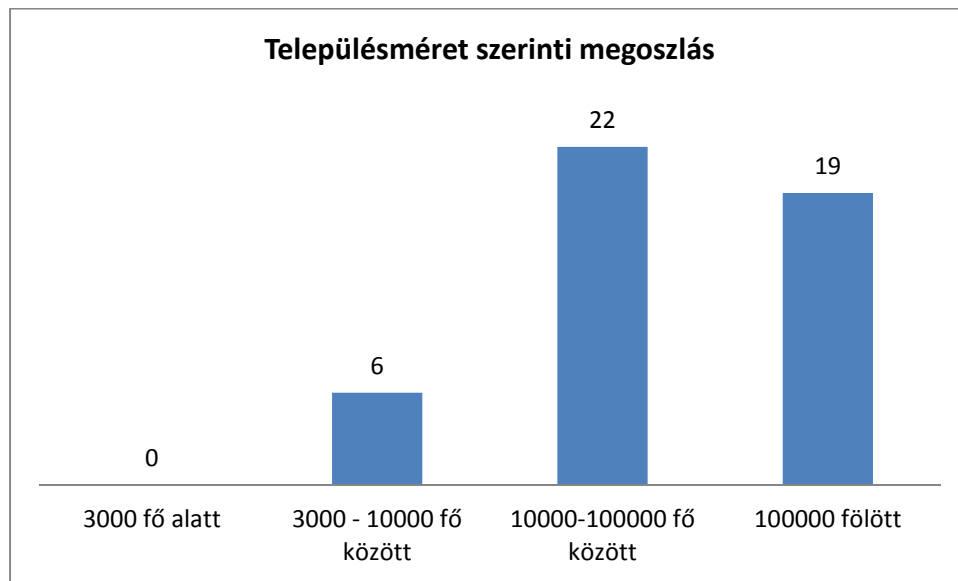
A felhasznált adatok forrását a kutatás során kapott saját információk képezik. Mellékletben szerepeltetjük az irodalomjegyzéket, az ábrajegyzéket, valamint a kutatási kérdőívet.

I. Személyekkel összefüggő kérdések

A tevékenységi terület és az ellátandó feladatok

A beérkezett kérdőívek egyértelművé teszik, hogy a tanácsadók döntő többségükben közép- és nagyvárosias környezetben végzik tevékenységüket. A százezer főt meghaladó lakossággal rendelkező településeken látja el feladatát a válaszadók 40 százaléka. A fennmaradó 60% esetében elmondható, hogy közülük mindössze 6 fő, azaz a teljes minta alig 13 százaléka él 10.000 lakosnál kisebb településen.

Az alábbi ábra mutatja be a településméret szerinti megoszlást:

2. ábra: Településméret szerinti megoszlás

Egy település mérete és a középiskolák száma egyértelműen összefüggéseket mutat, így felmerül annak a kérdése, hogy egy-egy tanácsadó pontosan hány iskolában végez bűnmegelőzési feladatot. Mindez abból a szempontból fontos, hogy megoszlik-e a tanácsadó ideje, figyelme, ereje több iskola között vagy tud egy adott intézményre koncentrálni. Nem elhanyagolható szempont, hogy a tanácsadó munkáját nem kizárólag az iskolai bűnmegelőzési tevékenység teszi ki, hanem emellett a rendőri állomány tagjaként kapott feladatait is ellátja. A leterheltség, a konkrét tevékenységre fordítható idő mértéke jelentősen befolyásolja az elvégezhető feladatok mennyiségét és bizonyos esetekben minőségét is. Egyértelműen megállapíthatjuk a kapott válaszok alapján, hogy *átlagosan 2,27 iskolában tevékenykedik egy bűnmegelőzési tanácsadó*. Nem biztos, hogy minden esetben indokolt, hogy egy tanácsadó egy iskolában végezze munkáját, de így is figyelemre méltó, hogy az átlagos leterheltség értéke 2 fölött van, ami arra utal, hogy van olyan eset, amikor nem három, hanem ennél is több iskola tartozik egy tanácsadó feladatkörébe. Az alábbi táblázat foglalja össze a település mérete és az egy tanácsadó által ellátott iskolák számának adatait.

Iskolák száma	fő	%	Település mérete	fő	%
1	10	21	3-10.000 fő között	6	12,8
2	17	36	10-100.000 fő között	22	46,8
3 vagy több	20	43	100.000 fő fölött	19	40,4

3. ábra: Iskolák száma és a települések mérete

A táblázat adatai alapján kiemelésre érdemes, hogy az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók 43 százaléka három, vagy több iskolában látja el munkáját. Amikor a későbbiekben a konkrét tevékenységeket és a társszervekkel történő kapcsolattartást, vagy akár az IBT tevékenység megítélését elemezzük, tudnunk kell, hogy egy-egy adat mögött adott esetben nem egy, hanem két tantestület, illetve több diákközösség és szülő húzódik meg.

Kötődés és fluktuáció

Minden emberi, de különösen a személyes interakciókon alapuló (pl.: egyéni esetkezelés), azon belül is a kamaszkori kérdésekkel összefüggő kapcsolatokban kiemelt jelentőségű a stabilitás, a kötődés kialakulásának, kialakításának lehetősége. Ez nem csupán a fiatal, de a szakember érdeke is, hiszen a megfelelő mértékű bizalom és/vagy tekintély kialakítása nélkül ezek a kapcsolatok nem tölthetik be a tőlük várt szerepet. Végző soron az adott tevékenységi kör súlya, tényleges szerepe, esetlegesen léte múlik ezeken a kérdéseken. A kötődés és fluktuáció kérdéskörének vizsgálata során egyrészt megkérdeztük a tanácsadókat, hogy ők-e az első tanácsadók az iskolá(k)ban (ne feledjük, van tanácsadó, aki 3-4-5 iskolában is dolgozik!), illetve megkérdeztük arról is, hogy saját személyében, vagy családi, esetlegesen egyéb szálakkal kötődött-e a korábbiakban az adott iskolához.

Az alábbi ábra mutatja a személyes kötődéssel rendelkezők arányát:

4. ábra: Személyes kötődések aránya

Az iskolákkal történő múltbeli kapcsolat nem csupán személyes alapokon alakulhat ki, annak lehet alapja a korábbi szakmai, bűnmegelőzési tevékenység is, a korábban már említett programok kapcsán több iskola esetében is okkal merül fel ennek lehetősége. Természetesen a bizalom, a stabilitás kialakítása szempontjából nem feltétlenül szükséges a személyes kötődés (bizonyos esetekben ennek hiánya még előny is lehet), ám a helyismeret, az elfogadottság, az együttműködési készség szempontjából értékelhető tényező lehet, különösen egy új tevékenységi terület bevezetése, illetve új aktor megjelenése kapcsán. Az alábbi táblázat mutatja a stabilitással, a személyes és korábbi szakmai kapcsolat adatait, valamint az IBT tevékenység adatait, annak érdekében, hogy megismerhessük a tényleges összefüggéseket.

Ön az első tanácsadó az adott iskolában?	fő	%	Korábban tartott-e már előadásokat ezekben az iskolákban?	fő	%	Személyes kötődése van-e az iskolához?	fő	%	IBT tevékenység megítélése	fő	%
mindben	35	74,5	igen	8	17	igen	13	27,7	teljesen elfogadott	28	59,6
egyikben	11	23,4	nem	32	68	nem	34	72,3	elismert, de több időre van szükség	17	36,2
már voltak előttem	1	2,1	igen, de más iskolákban	6	13				még sok tennivaló van	8	17,2

5. ábra: A személyi összetétel és a tevékenység megítélésének összefüggései

A válaszokból egyértelműen megállapítható, hogy a tanácsadók 75%-a a rendszer indulásától végzi bűnmegelőzési feladatait az iskolákban. Egy év elteltével volt csupán tapasztalható változás. Megállapíthatjuk, hogy bár a rendszer és a feladat új volt a bevezetésekor, így az iskolai bűnmegelőzési munkát vállalók sem rendelkeztek róla konkrét tapasztalatokkal, a stabilitás a személyi állomány összetételét figyelembe véve biztosított, s nem jellemzi túlzott fluktuáció a területet.

A személyes kötődést és a korábbi szakmai tevékenységet vizsgáló kérdésekre adott válaszok alapján megállapítható, hogy a jelenlegi tanácsadóknak mindössze 17 százaléka állt – akár csak eseti jellegű – szakmai kapcsolatban az intézménnyel, ugyanakkor személyes kötődéssel is csupán a válaszadók alig több, mint negyede rendelkezett. Ha összevetjük ezeket a számokat az IBT tevékenység megítélésére vonatkozó adatokkal, szembejövő, hogy a teljes elfogadottságot jelző válaszok aránya több mint duplája a személyes kötődéssel rendelkezők arányának, s még nagyobb az eltérés a múltbeli szakmai ismertség vonatkozásában. Az elismertség, elfogadottság mértéke jelentősen meghaladja az előbb említett tényezőket, így az elfogadottság okai között más jellegű válaszokat (is) kell keresnünk.

Képzettség, tapasztalat

Az előző pontban tárgyalt azon tapasztalat - miszerint az IBT tevékenység elfogadottsága jelentős mértékben meghaladja az egyik feltételezett tényező, a korábbi szakmai, illetve személyes kapcsolatok meglétének mértékét - alapján adja magát a lehetőség, hogy egy másik lehetséges okot is megvizsgáljunk. Egy adott tevékenység képviselőinek felkészültsége, képzettsége, illetve korábbi szakmai tapasztalatai jelentősen befolyásolják az adott tevékenységi kör megítélését, elfogadottságát, röviden: presztízsét.

Kérdéseinkkel azt céloztuk, hogy választ kapjunk a tanácsadók elméleti és gyakorlati felkészültségére egyaránt, hiszen ezek együttese alapvető feltétele a megalapozott munkavégzésnek. Egyrészt arra voltunk kíváncsiak, hogy a nem közvetlenül rendészeti, igazgatási területre vonatkozóan milyen kompetenciákkal rendelkeznek a tanácsadók, azaz pedagógiai, gyermekvédelmi, ifjúságvédelmi ismeretekkel milyen mértékben és számban rendelkeznek. Másrészt, a tapasztalati oldalt vizsgálva, arra kérdeztünk rá, hogy a korábbiakban milyen bűnmegelőzési programokban vettek részt.

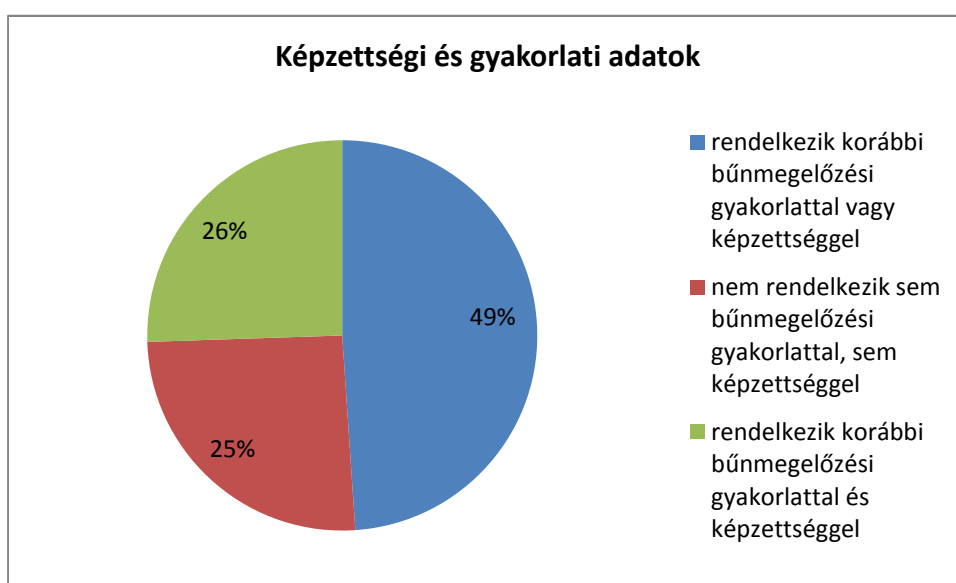
Mielőtt a két terület részletes ismertetésére kerülne sor, egy összesített adatot mutató ábrán a képzettséggel, vagy korábbi bűnmegelőzési tapasztalattal rendelkezők és az egyikkel sem rendelkezők arányát mutatjuk meg. Ez az általános adat azt mutatja, hogy milyen képzettségi és tapasztalati bázison áll a tanácsadói tevékenység.

6. ábra: Képzettség és tapasztalat szerinti megoszlás

A tanácsadók háromnegyede vagy képzettséggel, vagy korábbi bűnmegelőzési tapasztalattal rendelkezve végzi tevékenységét. Fontos kiemelnünk, hogy képzettség alatt itt a kérdésben is megfogalmazott pedagógiai, ifjúság- és gyermekvédelmi területre vonatkozó képzettségeket fogadtuk el, így pl. az a tanácsadó, aki jogi végzettséget szerzett, esetünkben képzettség nélkülinek számít. Azaz, aki a képzettség és tapasztalat nélküli kategóriában szerepel, nem jelenti azt, hogy ne lenne magasan kvalifikált, ne rendelkezne felsőfokú végzettséggel.

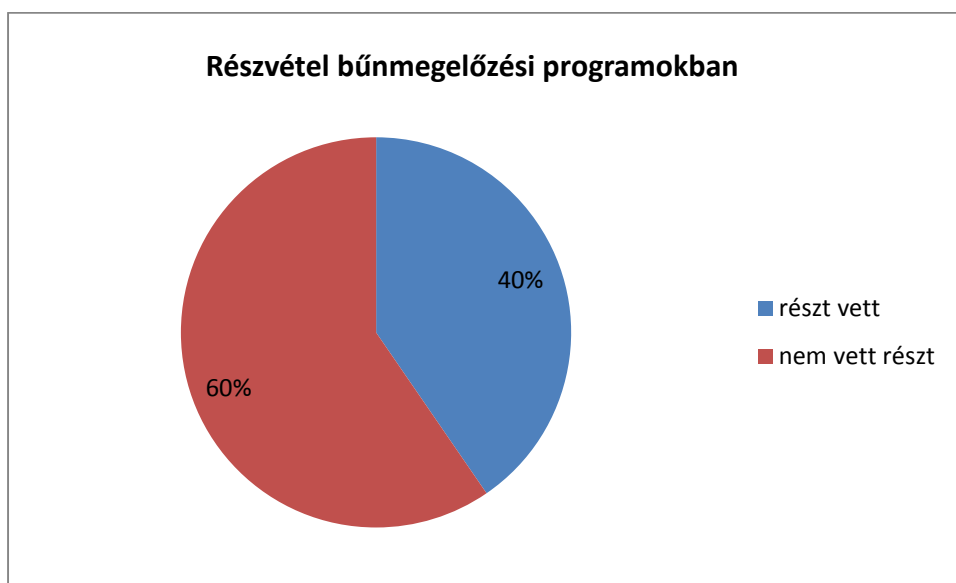
További információt jelent számunkra, hogy a tanácsadók 25%-a, azaz 12 fő (ez a szám pontosan megegyezik a sem képzettséggel, sem korábbi bűnmegelőzési tapasztalattal nem rendelkezők számával) mind képzettséggel, mind pedig bűnmegelőzési tapasztalatokkal rendelkezik. Az alábbi ábra mutatja a teljes minta megoszlását:

7. ábra: átfedések a képzettség és a tapasztalatok területén

A bűnmegelőzési területen szerzett tapasztalatokról

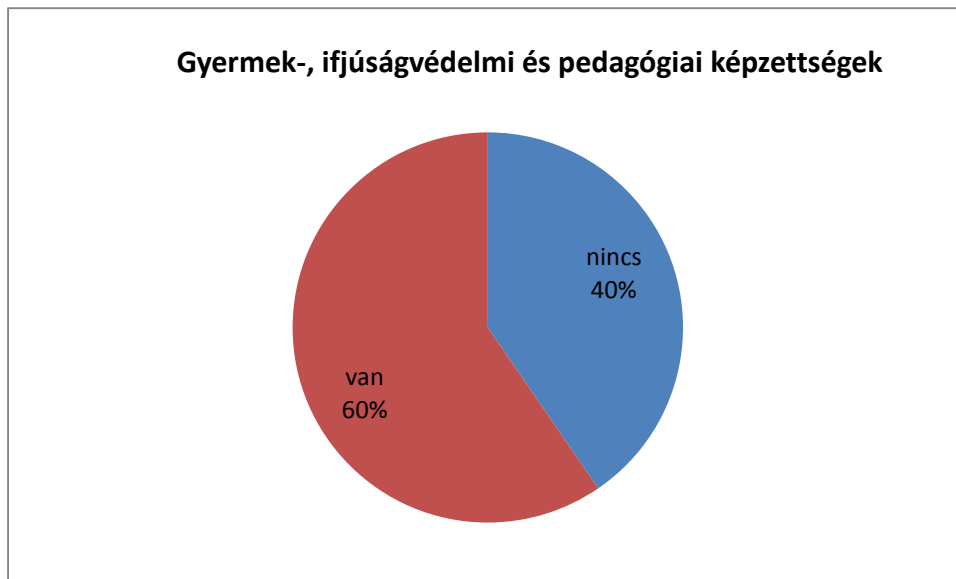
A megkérdezettek 53 százaléka nem vett részt bűnmegelőzési programban még eseti jelleggel sem a korábbiakban. Két fő, azaz a teljes minta 4,2 százaléka nem válaszolt. A választ nem adókat a nemleges választ adók közé soroltuk, különös tekintettel arra, hogy a kérdés nem csak magának a gyakorlatnak a meglétére, hanem annak tartalmára is vonatkozott, azaz kértük a tanácsadókat, hogy nevezzék meg a konkrét programot, amelyben részt vettek. E két adatból is kikövetkeztethetően a 47 főből 19 fő, vagyis 40,4% rendelkezik a felmérés pillanatában bűnmegelőzési szakmai gyakorlattal, tapasztalattal. Összevetésben az IBT tevékenység megítélésére, elfogadottságára vonatkozó adattal, megállapítható, hogy jelentősen nagyobb (60 százalék) azok aránya, akik szerint teljesen elfogadottá vált munkájuk, mint a korábbi bűnmegelőzési gyakorlattal rendelkezők száma és aránya. Azaz az elfogadottság okainak megismerése érdekében további válaszokat kell keresnünk.

8. ábra: Bűnmegelőzési tapasztalatok aránya

A képzettséggel összefüggő adatokról

Az alábbi tábla jól szemlélteti a képzettséggel rendelkezők és nem rendelkezők arányát. Hangsúlyozzuk, hogy az ábra nem vonatkozik a korábbiakban felsorolt három területen kívüli végzettségekre, azaz, azok sem feltétlenül képesítés nélküliek, akik e felosztás szerint nem rendelkeznek végzettséggel. Különösen hangsúlyozzuk, hogy – természetesen – az IBT képzés, amelyen mindenki kötelezően részt vett, önmagában szintén nem jelentette azt, hogy az illető vonatkozásában azt végzettségnek számoltuk volna be. A kérdés célja elsősorban az volt, hogy e határterületen, a fiatalokra, gyermekekre vonatkozóan milyen speciális ismeretekkel rendelkeznek a tanácsadók.

9. ábra: Gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint pedagógiai képzettségek aránya

Az így kapott adatokat összevetve a az IBT tevékenység elismertségére vonatkozó adatokkal, azonnal szembetűnik az azonosság, hisz 60 százaléka a tanácsadóknak jelezte azt, hogy teljesen elfogadottá vált munkájuk. Az adatok egyértelműsítik, hogy a személyes kötődéseknél, valamint a korábbi – nem azonos jellegű – munkakapcsolattal szemben, ebben az esetben **egyértelmű összefüggés** olvasható ki a kapott adatokból **a képzettség, valamint az elfogadottság tekintetében**. Ez okból is kiemelten fontos, hogy megismerjük a tanácsadók véleményét a képzésre vonatkozóan. Valamennyien elvégezték a 60 órás IBT képzést, s emiatt annak megítélése egyrészt alkalmas az összevetésre, másrészt pedig jól mutatja, hogy a személyes tapasztalatok alapján milyen jellegű változásokat látnának szívesen a tanácsadók.

Előtte azonban térjünk vissza a tanácsadók személyének alaposabb megismerése érdekében ahhoz a kérdéshez, hogy milyen jellegű végzettséggel/végzettségekkel illetve milyen irányú bűnmegelőzési tapasztalatokkal rendelkeznek.

Az ezekre a területekre vonatkozó kérdéseink nyílt kérdések voltak, azaz a válaszadót kértük, hogy nevezze meg, milyen végzettséggel, illetve milyen bűnmegelőzési tapasztalattal rendelkezik. Mindez azért fontos, mert az is érzékelhetővé vált ezáltal, hogy konkrétan mit tart végzettségnek és gyakorlatnak a tanácsadó. Ez ugyanis – tekintettel a határhelyzetekre – nem minden esetben egyértelmű. *(Egy példa: volt, aki a DADA - programban oktatóként történő részvételét végzettségnek írta be, ugyanakkor nem jelölte meg korábbi bűnmegelőzési programban történő részvételként, mások pedig épp fordítva jártak, vagy mindkét helyre beírták.)* Az értékelés során minden esetben azt fogadtuk el, amit a válaszadó leírt.

Az alábbi táblázat tartalmazza a képzettségre vonatkozó adatokat, vagyis annak a 28 főnek a válaszát, akik a kérdőív 3. kérdésére, amelyben az ifjúság- és gyermekvédelmi, valamint pedagógiai végzettség után érdeklődtünk, igennel válaszoltak. Fontos megjegyezni, hogy az IBT képzést nemleges válasznak fogadtuk el, hiszen azt kötelezően mindenki elvégezte, így arra rákérdezni nem lett volna releváns, másrészt pedig érdeklődésünk is elsősorban arra irányult, hogy a tanácsadói tevékenység megkezdése előtti időszakban rendelkezett-e már ilyen jellegű végzettséggel a válaszadó. Ismét szükséges megjegyeznünk, hogy a kérdés által nem tematizált végzettségeket (Pl.: jogi egyetem, rendőrtiszti főiskola, stb.) nemleges válaszként kezeltük.

Az alábbi táblázat foglalja a 28 válaszadó által leírt végzettségeket:

Megnevezett végzettség	Gyakoriság
tanítóképző	3
agressziókezelő tréner-oktató	1
tanár és ELLEN-SZER	1
tanító, szociálpedagógus	1
DADA oktató	1
Szociális munkás, DADA, moderátor	1
szociális munkás	1
ELLEN-SZER, mediátor, agresszió és dühkezelés tréner	1
tanuló (pszichológus, pedagógus)	1
DADA, OVI-Zsaru	1
Tanárképző, bűnmegelőzési szervező	1
Szociálpedagógus	4
műszaki oktató, tanár	1
tanárképző	5
tanárképző, mentálhigiénikus	1
tanítóképző, DADA, ELLENSZER	1
Védőnő, mentálhigiéné	1
Dada, ELLEN-SZER	1
ELLEN-SZER	1

10. ábra: Végzettségek listája és megjelenési gyakoriságuk

A képzettség jelegére vonatkozóan a kapott válaszokat három csoportra bontottuk az alábbiak szerint:

a., Pedagógiai végzettség

- tanítóképző
- tanárképző

b., Szociális végzettség

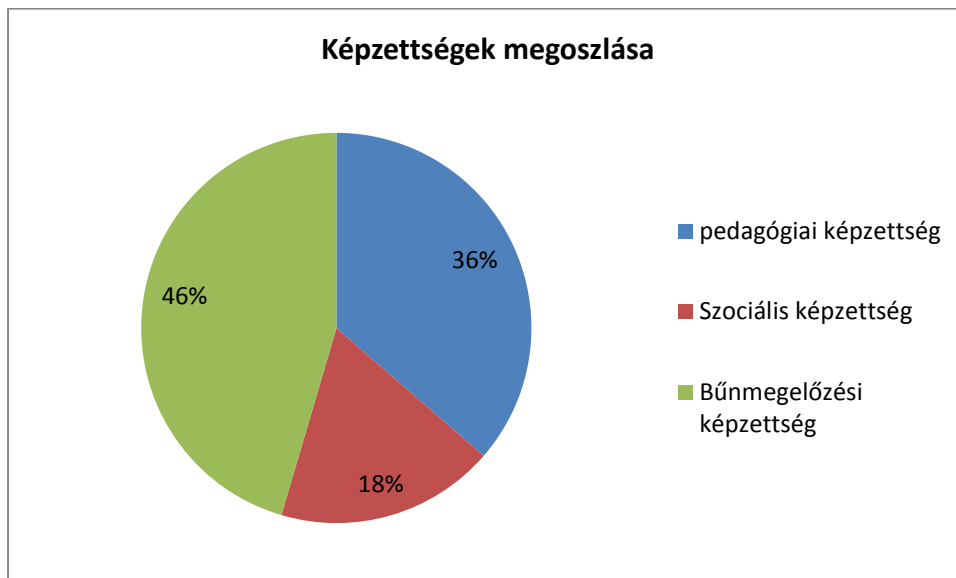
- szociálpedagógus
- szociális munkás
- mentálhigiénikus

c., Bűnmegelőzési képzettség

- agressziókezelés
- ELLEN-SZER
- DADA oktató
- DADA
- OVI-Zsaru
- Bűnmegelőzési szervező

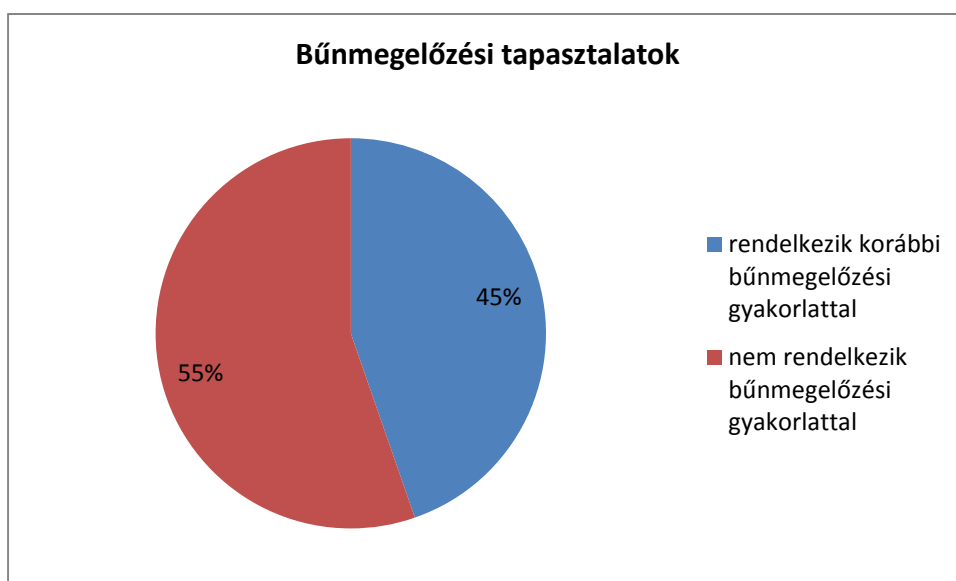
Természetesen egy tanácsadó egyszerre több képzettséggel is rendelkezhet, így a képzettségek száma meghaladja a képzettséggel rendelkezők számát. A jelen mintában összesen 6 fő rendelkezett többféle végzettséggel, így átlagosan 1,7 végzettséggel rendelkeznek a tanácsadók.

A fenti hármas tematika szerinti megoszlást az alábbi ábra mutatja:

11. ábra: Képzettségek szakterület szerinti megoszlása

A képzettséget követően vizsgáltuk a különféle bűnmegelőzési programok gyakorlatként történő megjelenését. A teljes mintában 21 fő, azaz megkérdezettek 44,7 százaléka rendelkezik az IBT tevékenységet megelőző időszakra vonatkozóan bűnmegelőzési gyakorlattal.

12. ábra: Korábbi bűnmegelőzési tapasztalattal rendelkezők aránya

A gyakorlat meglétén túl, további hasznos információkat hordoz annak megismerése is, hogy konkrétan milyen bűnmegelőzési jellegű tevékenységet végeztek korábban a tanácsadók. Az alábbi táblázat összegyűjti az általuk adott válaszokat:

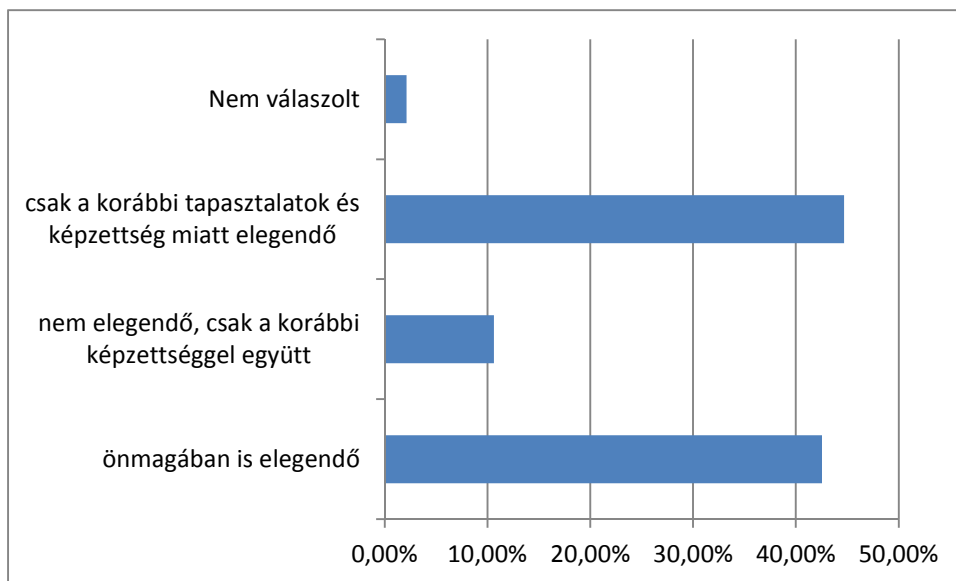
Bűnmegelőzési program	Gyakoriság
áldozatvédelem, megfélemlítés elleni program, NBT	1
DADA	4
Dada, ELLEN-SZER	1
Interaktív Police Road Show	1
előadások, iskolai programok	1
DADA, Iskola rendőre	1
Iskola rendőre	1
drogprevenció, idősek előadás	1
áldozatvédelem TÁMOP	1
DADA, Iskola rendőre, Egy iskola - Egy rendőr	1
Útvesztők - Útkeresők	1
kortárs segítő	1
DADA, Veszély vágta	1
Dada, ELLEN-Szer, drogprevenció	1
Bűnmegelőzési Szabadegyetem	2
DADA, ELLEN-Szer, OVI-Zsaru	1

13. ábra: Bűnmegelőzési programok listája és gyakoriságuk

Mindenképp érdemes kiemelni a táblázat adataiból, hogy az IBT programba belépők közül azok, akik rendelkeztek bűnmegelőzési gyakorlattal már a korábbiakban is, leggyakrabban a DADA, az ELLEN-SZER, az Iskola rendőre, valamint áldozatvédelmi programokban vettek részt. A 16 tényleges válaszadóból (5 fő nem fejtette ki, hogy milyen gyakorlattal rendelkezik) a DADA programot 10 esetben említették, az Iskola rendőre és az ELLEN-SZER programot pedig 3-3 esetben.

E pontnál érdemes visszatérnünk a kötelező 60 órás IBT képzésről alkotott tanácsadói vélemények és javaslatok vizsgálatára. Ennek fontosságát nem csupán az adja, hogy minden tanácsadót érint, és már önmagában is elegendő feltétele az IBT feladatkör ellátásának, hanem a korábban megismert azon információ is, miszerint a képzettség jelentősége kiemelkedő a tanácsadói tevékenység elfogadottságának elérése kapcsán.

Az alábbi ábra mutatja százalékos megoszlásban a 60 órás képzés tanácsadók általi megítélését:

14. ábra: A 60 órás IBT képzés megítélése

E téma megismerése érdekében zárt kérdést alkalmaztunk. Egészen pontosan egy zárt és egy nyitott kérdést. Zárt kérdés formájában érdeklődtünk az elégedettségről, azaz megadtuk a lehetséges válaszokat. E három kérdés nem csupán tartalmában tér el egymástól (teljesen megfelelő – nem megfelelő, csak korábbi képzettséggel együtt – megfelelő, korábbi tapasztalatokkal és képzettséggel együtt), hanem hangulatában is. A (b) és a (c) válaszlehetőség között ugyanis a legnagyobb eltérés az, hogy magára a képzésre vonatkozóan az egyik esetben nemmel, a másikban pedig igennel indul a válasz, azaz jelentős hangulati eltérés mutatkozik köztük, míg tartalmukban nem állnak messze egymástól, hiszen mindkét esetben a személyes képzettség, illetve tapasztalat együttese azt eredményezi, hogy pozitív a képzés jelenlegi struktúrájának megítélése.

Előtte azonban egy válaszoljunk egy fontos kérdésre, amely azt vizsgálja, hogy a képzéssel történő elégedettség szintje hogyan tükröződik a képzettségi és tapasztalati adatokban.

Kik az elégedettek és kik azok, akik nem, vagy kevésbé?

Erre a kérdésre két megközelítésből is kerestük a választ. Egyrészt megnéztük, hogy az egyes válaszok kapcsán milyen a képzettségi/tapasztalati megoszlás, másrészt pedig megvizsgáltuk azt is, hogy az egyes képzettségi/tapasztalati csoportok milyen válaszokat adtak. Elsőként az elégedettek körét /azaz az (a) választ adókat/ bemutató adatok:

Képzettség/tapasztalat	fő	%
rendelkezik képzettséggel és tapasztalattal is	2	10,5
nem rendelkezik sem képzettséggel, sem tapasztalattal	5	26,3
képzettséggel igen, de tapasztalattal nem rendelkezik	7	36,8
képzettséggel nem, de tapasztalattal rendelkezik	5	26,3
fő/arány a minta százalékában	19	40,4

15. ábra: A 60 órás IBT képzéssel elégedettek képzettségi és tapasztalati megoszlása

Az adatokból kiderül, hogy azok a tanácsadók, akik véleménye szerint a 60 órás képzés önmagában is elegendő a hatékony feladatellátáshoz főként azok közül kerülnek ki, akik egyik vagy másik kvalitással, illetve egyikkel sem nem rendelkeznek. Utóbbiak negyedét (26,3%) teszik ki e csoportnak. Ebből adódóan nagyon alacsony (10 százalék) azon tanácsadók aránya, akik mindkét kvalitással rendelkeznek azok között, akik elégedettek a képzéssel.

A válaszok közül a (b) lehetőséget összességében nagyon kevesen (5 fő) választották. Ez arra utal, hogy az elégedetlenségre leginkább utaló (hangulati szempont) választ a tanácsadók mindössze 10,6 százaléka választotta, azaz a szakemberek megítélése döntő többségükben nem negatív a képzésről. Ugyanakkor megállapítható, hogy az előző válaszhoz képest fordított a kvalitásokkal részben vagy egészben, illetve nem rendelkezők aránya. Kiemelésre érdemes, hogy a (b) választ választók 80 százaléka a képzettséggel rendelkezők közül kerül ki, ami arra utal, hogy ők ítélik meg legszigorúbban a képzést.

Képzettség/tapasztalat	fő	%
rendelkezik képzettséggel és tapasztalattal is	1	20
nem rendelkezik sem képzettséggel, sem tapasztalattal	1	20
képzettséggel igen, de tapasztalattal nem rendelkezik	3	60
képzettséggel nem, tapasztalattal rendelkezik	-	-
fő/arány a minta százalékában	5	10,6

16. ábra: A 60 órás IBT képzéssel nem elégedettek képzettségi és tapasztalati megoszlása

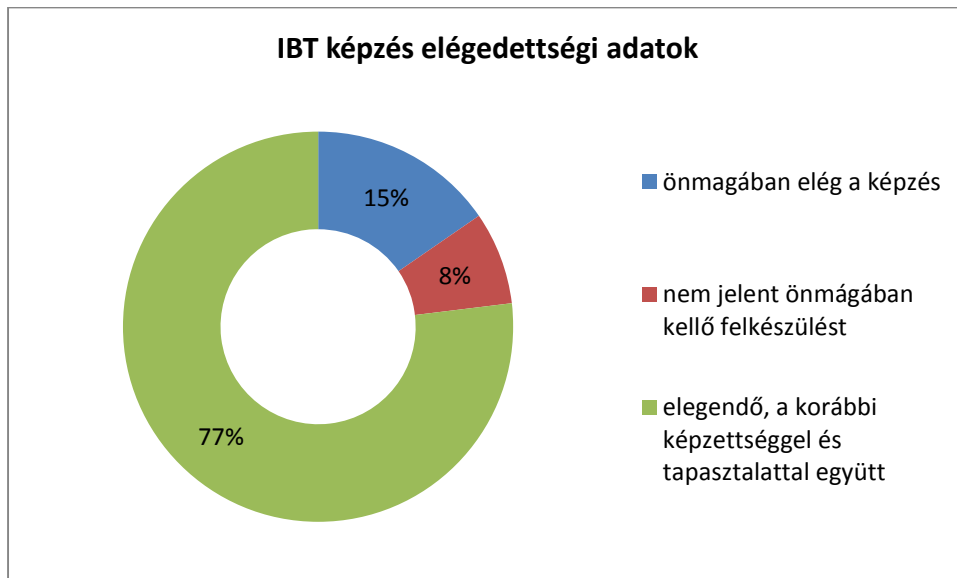
A legnagyobb számban (46,8%) a (c) választ jelölték meg a tanácsadók. Ezért is fontos, hogy megismerjük a válaszadók összetételét.

Képzettség/tapasztalat	fő	%
rendelkezik képzettséggel és tapasztalattal is	10	45,5
nem rendelkezik sem képzettséggel, sem tapasztalattal	6	27,3
képzettséggel igen, de tapasztalattal nem rendelkezik	5	22,7
képzettséggel nem, tapasztalattal rendelkezik	1	4,5
fő/arány a minta százalékában	22	46,8

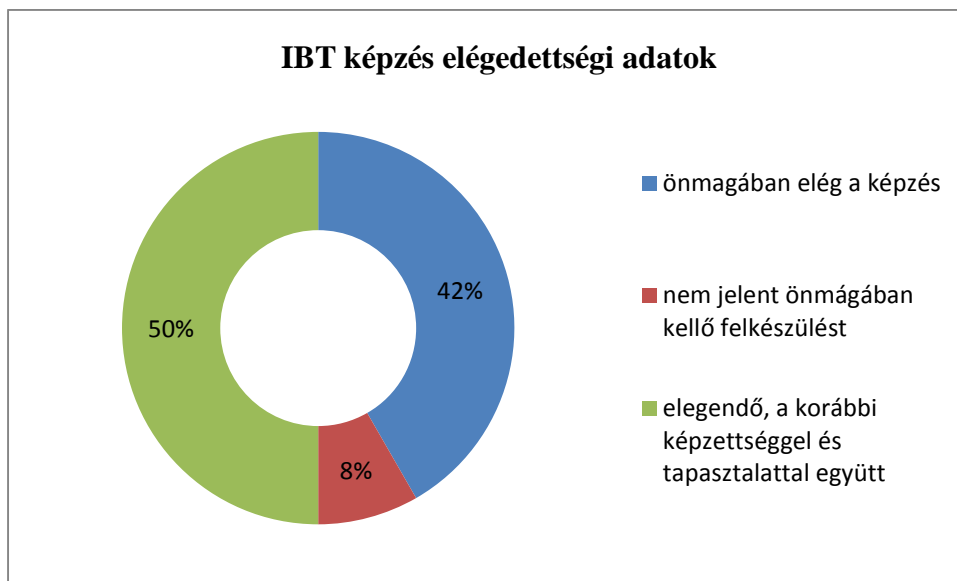
17. ábra: A 60 órás IBT képzéssel részben elégedettek képzettségi és tapasztalati megoszlása

A képzettséggel és tapasztalattal rendelkezők adják közel a felét (45,5%) azoknak, akik szerint a képzés a korábban megszerzett képzettségekkel és tapasztalatokkal együtt elegendő. Ezen csoport magas aránya e válasz mögött azt is jelzi, hogy azok, akik képzettségük és korábbi tapasztalataik alapján összehasonlítási potenciállal rendelkeznek, megfelelőnek tartják a képzést, ugyanakkor a jól végzett munkához fontosnak tartják további végzettségek és tapasztalatok meglétét.

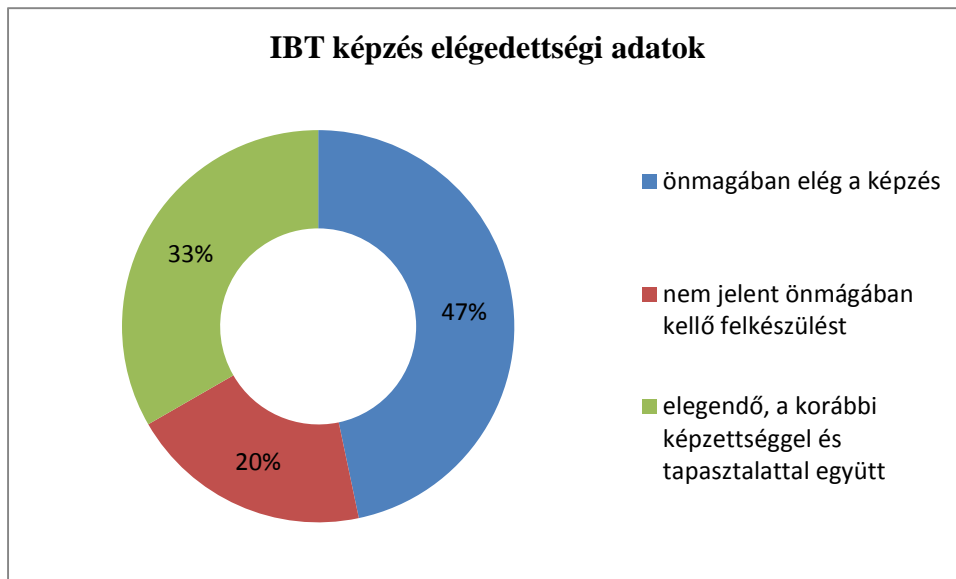
A másik szempontot, azaz azt, hogy az egyes képzettségi/tapasztalati kvalitással rendelkező csoportok hogyan válaszoltak a képzésre vonatkozó kérdésre, az alábbi négy ábra szemlélteti:

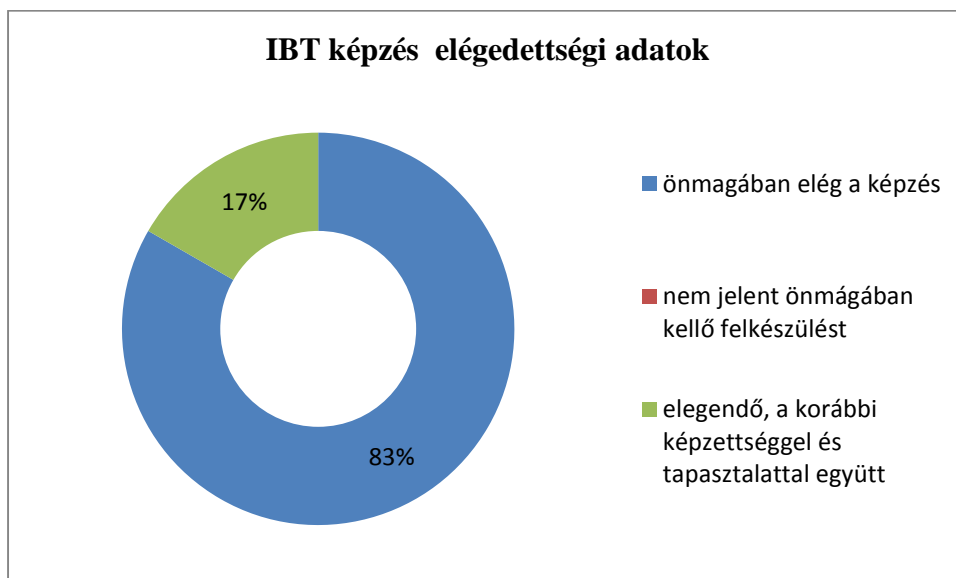
18. ábra: A képzettséggel és tapasztalattal is rendelkezők véleménye a 60 órás IBT képzésről (13 fő)

19. ábra: A sem képzettséggel, sem tapasztalattal nem rendelkezők véleménye a 60 órás IBT képzésről (12 fő)

20. ábra: A képzettséggel nem, de tapasztalattal rendelkezők véleménye a 60 órás IBT képzésről (15 fő)

21. ábra: A tapasztalattal nem, de képzettséggel rendelkezők véleménye a 60 órás IBT képzésről (6 fő)

A legszembetűnőbb adat az, hogy a képzettséggel és tapasztalattal is rendelkezők gondolták a legkisebb arányban azt, hogy a 60 órás IBT képzés önmagában elegendő, míg a korábbi bűnmegelőzési tapasztalattal nem, de képzéssel rendelkezők közül gondolták ezt a legtöbben.

Annak érdekében, hogy még jobban el lehessen különíteni a megítélés tényleges irányait, a következő kérdést már nyílt formában tettük fel, azaz megkértük ez előző kérdésre (b) és (c) választ adókat (tehát azokat, akik nem tartották önmagában elégségesnek az IBT képzést), hogy jelezzék, milyen irányú változtatásokat tartanának megfelelőnek a képzésükben.

Az előző táblázat alapján megállapítható, hogy a válaszadók 74 százaléka legalább képzettséggel és/vagy korábbi tapasztalattal rendelkezik. A mindkét kvalitással rendelkezők aránya pedig 40,7 százalék. A megfogalmazott javaslatok tehát egyrészt korábban már megszerzett, megalapozott ismereteken, másrészt a korábbi bűnmegelőzési tevékenység keretében kialakult tapasztalatokon alapulnak, mindamelllett, hogy az IBT tevékenység gyakorlati ismerete is adott, azaz egzakt módon képesek reflektálni a tanácsadókra váró feladatok által indukált szakmai igényekre.

Az alábbi táblázat foglalja össze a tanácsadók által megfogalmazott képzési igényeket:

Igényelt területek	Gyakoriság
kamaszkor jobb megismerése	2
élménypedagógiai módszerek	4
kábítószerekkel kapcsolatos ismeretek	3
informatikai ismeretek	1
személyiséglélektan (bűnöző-áldozat)	1
stresszkezelési ismeretek	1
önvédelmi módszerek	1
kommunikáció	2
csoportkezelés	2
személyes tapasztalatot átadó órák	2
pedagógiai képzés, bemutató órák	8
pszichológiai ismeretek (kamaszkor)	5
segítő attitűd fejlesztése	1
társszervek megismertetése	1
óravázlatok	3
szakirodalom biztosítása az önfejlesztéshez	2
konfliktuskezelési ismeretek	3
kamaszkori problémák kezelésének módszertana	4
oktatástechnikai tréningek	1
drámapedagógiai ismeretek	1
családszociológia	1
kriminálpszichológia	1
A kiválasztás alkati és tapasztalati szempontjainak érvényesítése	3

22. ábra: A megfogalmazott képzési igények listája és azok gyakorisága

A megfogalmazott igények két fő területet érintenek. Egyrészt magára a képzésre, annak technikai hátterére vonatkozóan fogalmaznak meg elvárásokat, másrészt pedig a célcsoportra, azaz a középiskolai korosztály megismerésére, kezelésére vonatkozóan várnak elméleti és gyakorlati ismereteket a megkapott tudásanyagon túl.

A megkérdezett 27 fő együttesen 43 területet jelölt meg, amely kapcsán további ismeretekre tart igényt, azaz egy tanácsadó több területet is megjelölt. A 43 megjelölt terület között sok volt az egyezés és az átfedés, összesen 23 konkrét javaslat érkezett. *(A tanácsadók általi megfogalmazáson nem változtattunk, még abban az esetben sem, amikor teljes bizonyossággal tartalmi egyezés volt egy másik megfogalmazással.)*

A leggyakrabban említett témakörök a kamaszkor lélektani, szociológiai, pedagógiai, valamint kezelésük módszertani kérdéseinek elsajátítására vonatkozott. A 23 megnevezett terület mintegy fele (10) ezt az igényt fogalmazta meg, amely az összes említés 58 százaléka:

kamaszkor jobb megismerése, élménypedagógiai módszerek, stresszkezelési ismeretek, kommunikáció, csoportkezelés, pszichológiai ismeretek (kamaszkor), konfliktuskezelési ismeretek, kamaszkori problémák kezelésének módszertana, drámapedagógiai ismeretek, családszociológia

A képzés technikai, módszertani hátterére vonatkozóan az alábbi javaslatok érkeztek:

személyes tapasztalatot átadó órák, bemutató órák-pedagógiai képzés, óravázlatok, szakirodalom biztosítása, oktatástechnikai tréningek

A megnevezett területek mintegy negyede (5 terület) ebben a kategóriában fogalmazódott meg, együttes gyakoriságuk azonban ennél is jelentősebb, 32,7%.

A fennmaradó területek besorolása nem egyértelmű, illetve, mivel együttesen az összes említés mindössze 11,3 százalékát jelentik további részletes bontásuk nem indokolt. Az azonban kiemelendő, hogy – bár a feltett kérdésből ez egyenes módon nem következett – többen is (4 esetben) említést tettek a tanácsadók személyére vonatkozó kritériumokról is. Három esetben konkrétan megfogalmazták, hogy a kiválasztáskor érvényesítendő szempontnak tartják a személyes tulajdonságok figyelembe vételével megállapított alkalmasságot, egy esetben pedig a segítő attitűd fejlesztése megfogalmazás által történt indirekt utalás erre a szempontra.

Az iskolai munkaterv

A munkatervről alkotott vélemény egyrészt mutatja a tanácsadó értékelését a feladatokról, azaz azt, hogy a korábban megfogalmazott célokat mennyire tartja relevánsnak, másrészt pedig a változtatás általuk megjelölt lehetséges irányai felhasználhatók az IBT tevékenység esetleges fejlesztése során.

A tanácsadók véleménye nagyon egyöntetű volt a munkaterv kapcsán. 93,6 százalékuk, azaz 44 fő nem változtatna a munkaterven. Ez az adat azt erősíti, hogy a tanácsadók megfelelőnek tartják a kitűzött munkatervi feladatokat.

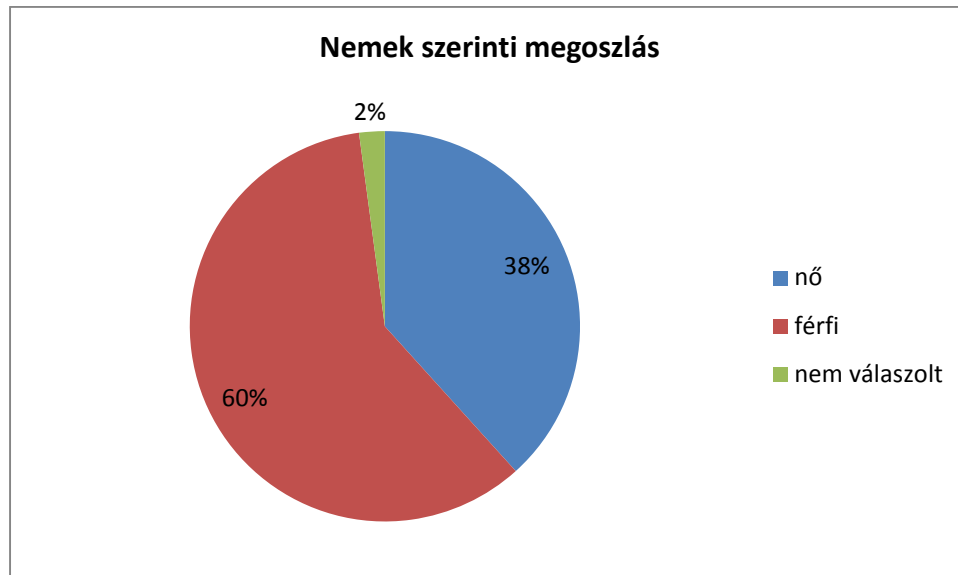
A három személy, aki változtatna a munkaterven az alábbi javaslatokat tette:

- netikett, internetes visszaélések
- szakmai anyagok biztosítása
- óravázlatok
- társszervek bemutatása

Ezek a javaslatok részben megismétlik a képzésre vonatkozó válaszok közt megfogalmazottakat, másrészt pedig az internetes visszaélések beépítését javasolják a munkatervbe.

Egyéb személyekkel összefüggő mutatók

A kutatás során vizsgáltuk a tanácsadók nemek szerinti megoszlását, amelyet az alábbi ábra mutat be:

23. ábra: A tanácsadók nemek szerinti megoszlása

A kapott adatok alapján megállapítható, hogy az egyezést mutat a rendvédelmi dolgozók nemek szerinti megoszlásával. A jelen mintában 38%, egy 2013-ban megjelent tanulmány⁴ adatai szerint pedig 37,6% a nők aránya e területen.

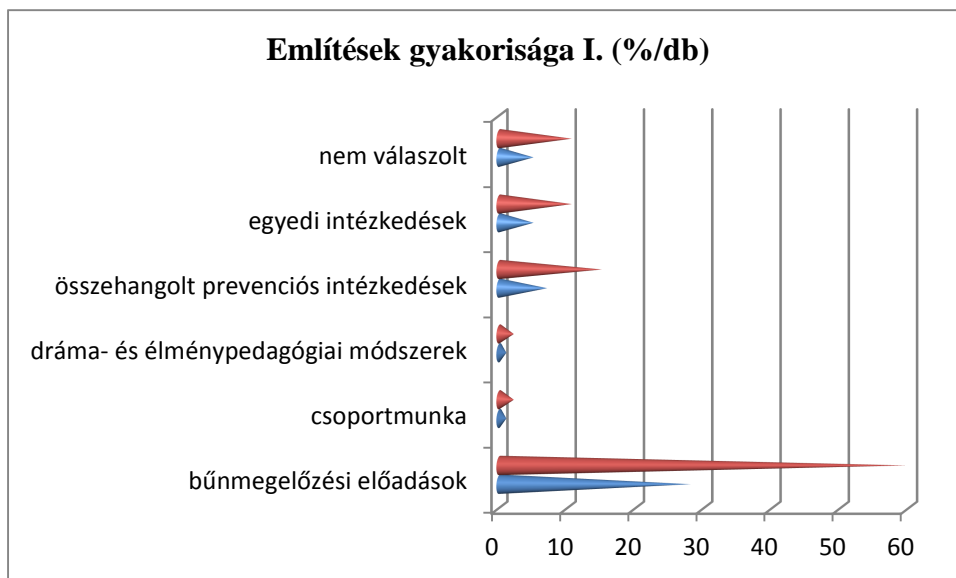
II. Ügycsoportok: az input

a., tanácsadói tevékenységek

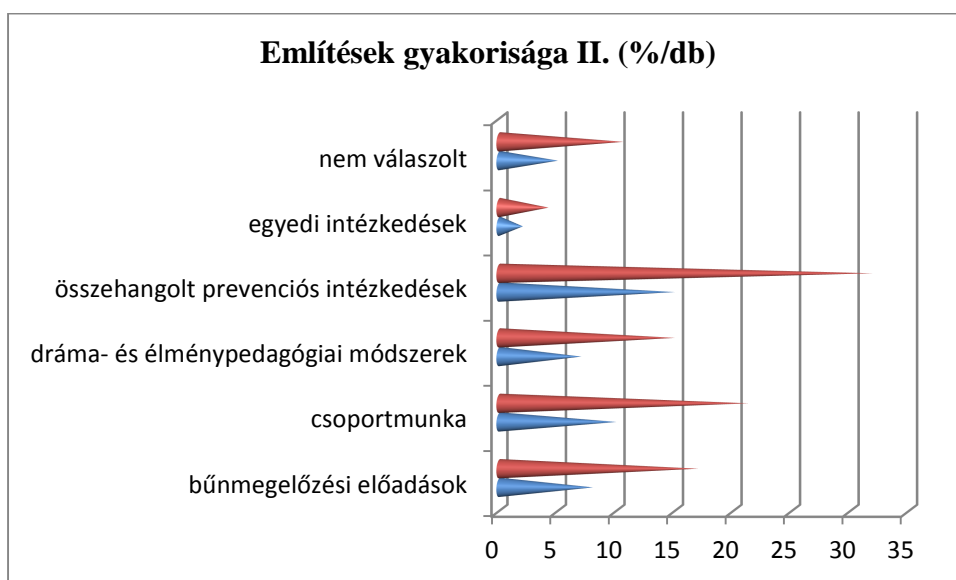
Zárt kérdés formájában tettük fel a kérdéseinket a tevékenységi körökre vonatkozóan a tanácsadók számára, annak érdekében, hogy valóban több tevékenységi kört nevezzenek meg, s ne csupán a néhány legfontosabbat. Kértük, hogy állítsák sorrendbe gyakoriság alapján ezeket a tevékenységeket. Az erre a kérdésre adott válaszok egyfajta visszacsatolást is jelentenek a kérdőív 11-es kérdésére, amelyben a felkészítés kiegészítésére vonatkozóan kérdeztük a tanácsadókat, hiszen azon tevékenységek, amelyeket nagyobb gyakorisággal végeznek, azok igénylik a fokozottabb felkészültséget.

A kutatás során 26 féle sorrendet jelöltek meg a válaszadók, öt fő pedig nem válaszolt a kérdésre. Figyelmünket a három leggyakoribb említésre fordítottuk. Az alábbi ábrák mutatják be, hogy mely tevékenységi kört jelölték meg a legtöbb alkalommal a legjellemzőbbnek, valamint második és harmadik jellemző tevékenységi körként.

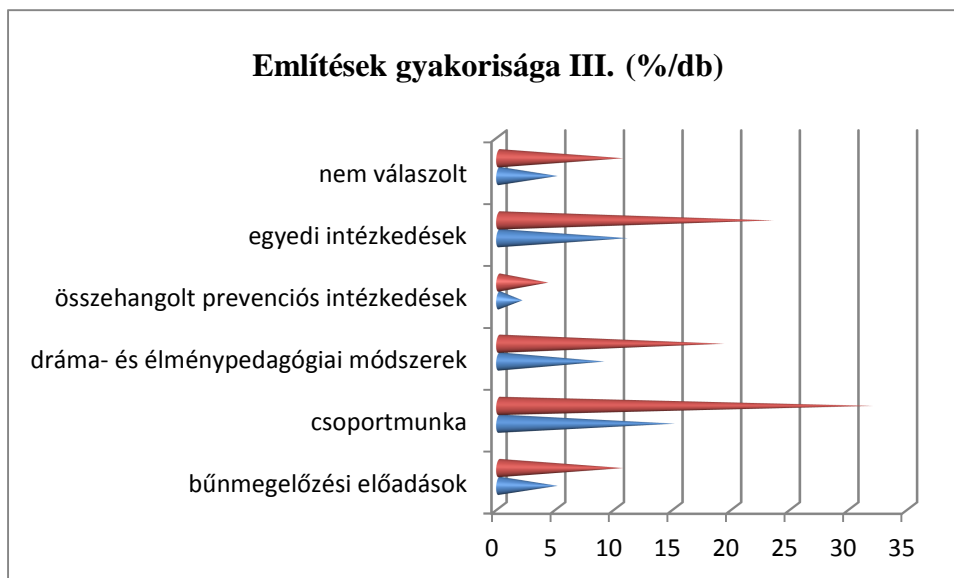
⁴ Szakács Gábor: A közszolgálat személyi állományának összetételéről, a vezetőkről és a munkahelyi mobilitásról (Közszolgálati Humán Tükör 2013., résztanulmány)

24. ábra: A leggyakoribbként említett tevékenységi körök megoszlása (piros=%, kék=db)

25. ábra: a 2. leggyakoribbként említett tevékenységi körök megoszlása (piros=%, kék=db)

26. ábra: A 3. leggyakoribbként említett tevékenységi körök megoszlása (piros=%, kék=db)

Teljes egyértelműséggel jelzik a válaszok, hogy a tanácsadók munkájának legjellemzőbb tevékenységi köre a bűnmegelőzési előadások, amely a válaszadók közel 60 százaléka szerint a legjellemzőbb. Az összehangolt prevenciók módszerek alkalmazása a válaszadók közel 15 százaléka szerint a legjellemzőbb tevékenység, ugyanakkor a második legfontosabb tevékenységek között már 32 % említi. Az adatok alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy ez a két tevékenységi kör a legjellemzőbb a tanácsadók mindennapi munkája tekintetében. A többi lehetséges válasz esetében már korántsem ilyen egyértelmű a sorrendiség megállapítása, mert az első három legjellemzőbbnek tartott kategóriában igen hasonló értékeket állapíthatunk meg. Egy egyszerű képlet segítségével, amelyben 3 pontot ér a leggyakoribb, két pontot a második leggyakoribb és egy pontot a harmadik leggyakoribbként történő említés, megállapítható, hogy alig érzékelhető köztük különbség. Az alábbi értékeket kaptuk a fenti számítás segítségével:

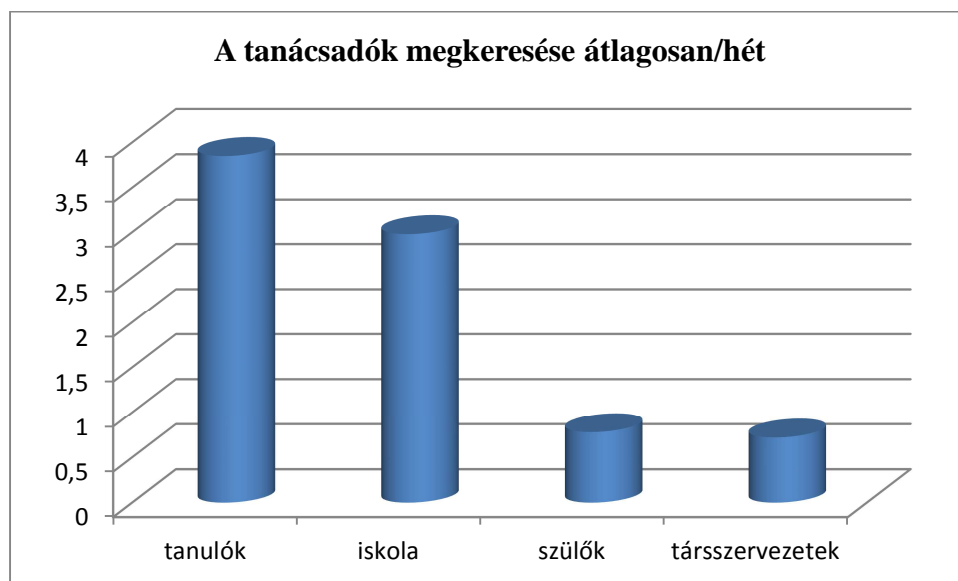
Tevékenységi kör	pontszám
csoportmunka	25
dráma- és élménypedagógiai elemek	28
egyedi intézkedések	30

27. ábra: tevékenységi körök súlyozás szerinti megoszlása

A korábbiakban a képzés kapcsán megfogalmazott tanácsadói igények e válaszok alapján is megerősítést nyernek. Egyrészt a legjellemzőbb tevékenységi körhöz kapcsolódóan további megerősítést jelentenek az óravázlatra, a szakirodalom biztosítására, az oktatástechnikai tréningekre, a bemutató órákra, valamint a személyes tapasztalatot átadó órákra vonatkozó igények, amely közel egyharmadát jelentette a tanácsadók által megfogalmazott javaslatoknak. Másrészt jól jelzik a kapott adatok, hogy egyre nagyobb mértékben kerülnek előtérbe a tanácsadói tevékenység során a kamaszkorhoz kapcsolódó pedagógiai, szociális és módszertani feladatok, mint amilyen a kamaszkori problémák kezelésének módszertana, az élmény- és drámapedagógiai ismeretek, a csoportmunka, vagy a pszichológiai ismeretek (a teljesség igénye nélküli felsorolás).

Ez utóbbi témakör kapcsán érdemes megvizsgálnunk azt is, hogy a tanácsadói tevékenységgel közvetlen kapcsolatba kerülő egyes csoportok (tanulók, iskola, szülők, társszervezetek) milyen gyakorisággal fordulnak az adott iskola bűnmegelőzési tanácsadójához hetente.

E ponton meg kell jegyeznünk, hogy a válaszok között voltak túl-ig határral megjelöltek is. Ezekben az esetekben minden alkalommal a magasabb értéket használtuk fel, ami lehetővé tette az olyan esetek kiszűrését, amelyek esetében nem lett volna egész szám az átlag értéke. Több válasz nem heti, hanem havi jelleggel adta meg az adatokat, illetve azt visszabontva heti rendszerességre, tört számban jelölte meg az adott csoporttól érkező megkeresések értékét. A szülők csoportja esetében 7, a társszervezetek kapcsán 3 és az iskolák esetében is 1 ilyen válasz érkezett. Tekintettel arra, hogy a tört számok nem relevánsak, ugyanakkor ezen kivételek száma nem jelentős, azokat minden esetben 1 alkalomként számoltuk el.

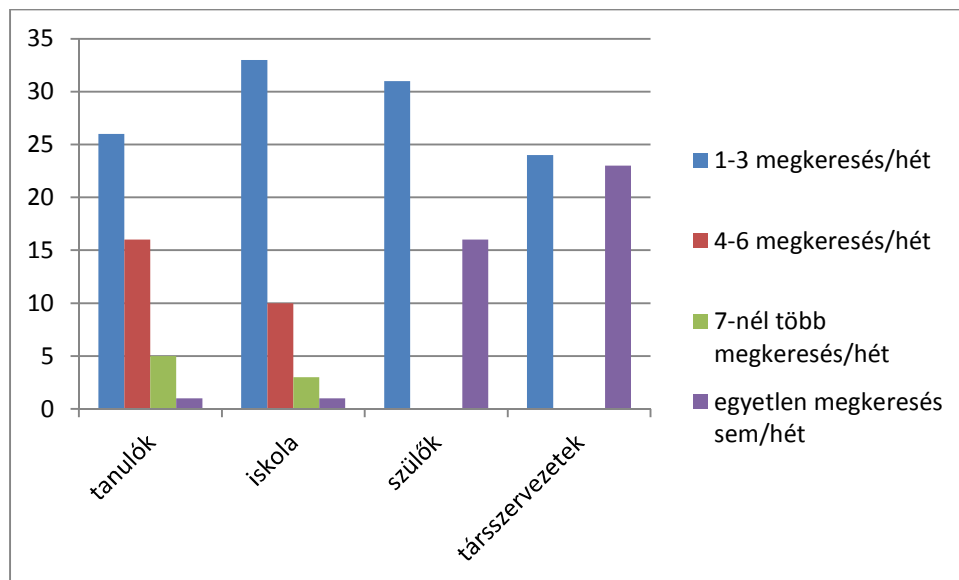

28. ábra: A tanácsadók átlagos heti megkeresései csoportonkénti bontásban

A heti átlagot tekintve a legnagyobb gyakorisággal a tanulók fordulnak a tanácsadókhoz, átlagosan 3,85 alkalommal. Ez az érték azt sugallja, hogy az öt tanítási nap szinte mindegyikén érkezik a tanulók részéről megkeresés. Ne feledjük, hogy a kérdés arra vonatkozott, hogy külön, azaz nem előadás vagy tanóra keretében, illetve ahhoz kapcsolódóan történt megkeresések számát adják meg a tanácsadók. A tanulók részéről mutatkozik tehát a legnagyobb igény a tanácsadók által képviselt szakmai és emberi értékek irányába. A későbbiekben részletesen be fogjuk mutatni, hogy milyen jellegű kérdésekkel keresik meg a tanácsadót a diákok, miként a többi csoport esetében is.

Alig elmaradva a tanulók átlagától az iskola részéről érkezik a második legtöbb megkeresés a tanácsadókhoz (2,98). Ugyanakkor a szülők és a társszervezetek átlaga messze lemaradva követi az előzők átlagát. Egyik csoport részéről sem érkezik hetente egy megkeresés átlagosan, azaz harmadannyi megkeresés sem érkezik részükről. A szülők esetében is elemeznünk fogjuk, hogy milyen ügycsoportokban fordulnak a tanácsadóhoz, azonban azt e fejezetben is meg kell említenünk a lehetséges magyarázatok közt azt a több tanácsadó által is jelezett információt, hogy a szülők és az iskola közötti aktivitás rendkívül alacsony, azaz még a szülői értekezletek sem vonzzák be a szülőket.

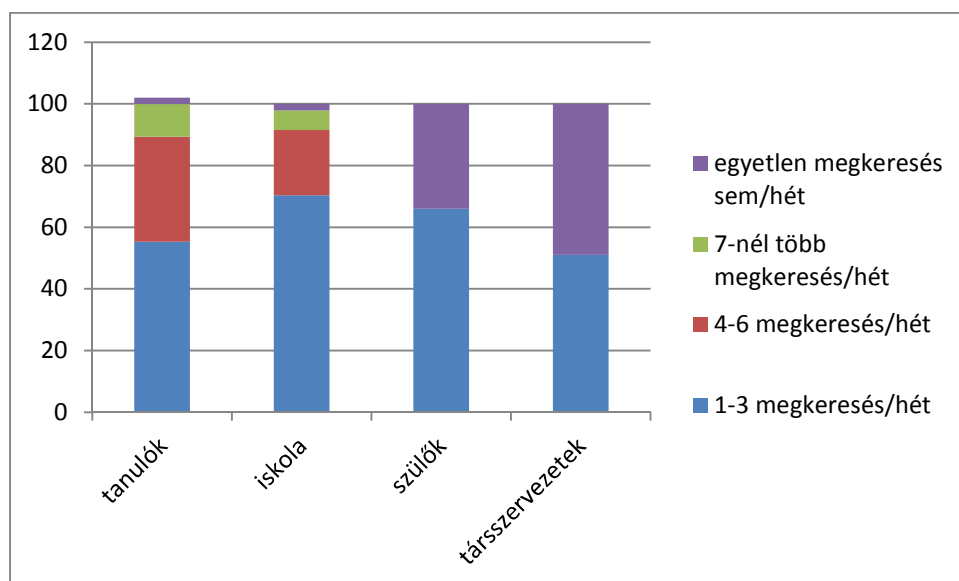
A most következő ábra bemutatja, hogy az egyes csoportokon belül milyen a megoszlása a heti gyakorisággal történő megkereséseknek.

29. ábra: Megkeresési gyakoriság az egyes csoportokon belül

Az ábra jól szemlélteti, hogy a tanulók és az iskola esetében még beszélhetünk heti 4-6 megkeresésről is, a másik két csoport esetében azonban már nem. Ugyanakkor a tanácsadók 34 százaléka jelezte, hogy egyetlen megkeresés sem érkezik hozzá a szülők részéről. Ez az arány eléri a 49%-ot a társ szervezetek esetében. A tanácsadók harmada tehát alapjában véve csak a tanulókkal és az iskolával érintkezik munkája során. Amikor a későbbiekben a társ szervezetekkel történő kapcsolattartásra vonatkozó adatokat elemezzük, ezzel az információval együtt kell szemlélnünk majd azokat.

Az alábbi ábra az egyes csoportokon belül százalékos megoszlásban mutatja a megkeresési kategóriák megjelenését:

30. ábra: A megkeresési gyakoriságok százalékos megoszlása az csoportokon belül

b., Ügycsoportok megjelenése a mindennapi munkában

Az előző pontban megvizsgáltuk a tanácsadók munkájának jellegét, valamint azt, hogy a velük közvetlen kapcsolatban álló csoportok milyen gyakorisággal fordulnak hozzájuk egy hét során. Most azonban ezen megkeresések tartalmi oldalát vizsgáljuk, azaz arra vagyunk kíváncsiak, hogy milyen jellegű problémákkal, igényekkel fordulnak az egyes csoportok a tanácsadókhöz, illetve azt, hogy ezek a mennyire egyeznek meg egymással vagy térnek el egymástól.

Az egyes csoportok általi megkeresések gyakoriságát (amelyet az előző pontban mutattuk be) tükrözik az itt kapott adatok is. A tanulók (19 db) és az iskola (22 db) részéről történő megkereséseket magas számban foglalták össze a tanácsadók, mindamelllett, hogy a nagyságrendjük is hasonló volt, míg a szülők (11 db) és a társszervezetek (10 db) részéről érkező megkeresések tartalmát az előző két csoportnál kevesebb, megközelítőleg fele arányban fogalmazták meg, s azok egymáshoz viszonyított aránya is hasonlóságot mutat az előzőekben bemutatott adatokkal.

A korábbi hasonló kérdések kapcsán megismert módon, azaz a csoportosítás eszközével élve dolgoztuk fel a válaszokat. Ebben az esetben az alábbi két ügycsoportot különítettünk el:

- 1., Bűnmegelőzési, jogi, rendészeti, rendőrségi jellegű ügyek
- 2., Szociális, pedagógiai, pszichológiai jellegű ügyek

Ezzel a csoportosítással az volt a szándékunk, hogy egyrészt mutassa a tanácsadók tevékenységeinek jellegét, irányát, másrészt az, hogy összevethető legyen az általuk javasolt további képzési kompetenciák igényével. Az egyes csoporthoz sorolt ügytípusokat az alábbi ábrán piros és dőlt betűvel szedtük, amely ábra mutatja továbbá a tanácsadók által megnevezett valamennyi témakört az egyes csoportok szerinti bontásban. Ebben az esetben is meghagytuk a tanácsadók általi megfogalmazást:

	15. Tanulók		16. Szülők		17. Iskola		18. Társszervek	
	Ügytípus	gyakoriság	Ügytípus	gyakoriság	Ügytípus	gyakoriság	Ügytípus	gyakoriság
1	<i>internet</i>	25	<i>internet</i>	4	<i>internet</i>	6	védelembé vétel	2
2	<i>büntetés mértéke</i>	22	<i>büntetés mértéke</i>	5	<i>drog</i>	24	családi problémák	2
3	<i>lopás</i>	16	<i>drog</i>	18	<i>agresszió</i>	20	csavargás	2
4	<i>zaklatás</i>	17	csavargás	5	<i>lopás</i>	19	<i>felkérés előadásra, programra</i>	8
5	<i>közlekedés</i>	5	<i>eljárások</i>	8	dohányzás	4	<i>drog</i>	5
6	<i>testi sértés</i>	10	<i>zaklatás</i>	7	mobiltelefon	1	<i>családon belüli erőszak</i>	1
7	<i>áldozattá válás</i>	7	<i>bántalmazás</i>	3	<i>zaklatás</i>	8	információcsere	6
8	családi problémák (válás)	6	rossz társaság	4	<i>eltűnés</i>	2	esetmegbeszélés	7
9	tanácskérés	2	nevelési kérdések	8	nem történt megkeresés	1	nem történt megkeresés	21
10	továbbtanulás	11	nem történt megkeresés	7	családon belüli problémák	3		
11	közösségi szolgálat	1	tájékoztató	2	kimaradás	3		
12	<i>önvédelem</i>	2			<i>családon belüli erőszak</i>	2		
13	párkapcsolat	6			<i>csalás</i>	1		
14	konfliktuskezelés	2			tanár személyes ügyei	5		
15	anyagi problémák	1			<i>előadás, szülői fórum</i>	10		
16	alkohol	4			<i>büntetőjogi kérdések</i>	5		
17	<i>szexuális kényszerítés</i>	1			<i>konfliktus kezelése</i>	1		
18	<i>családon belüli erőszak</i>	3			<i>fejelelmi eljárásban részvétel</i>	1		
19	<i>drog</i>	17			<i>rablás</i>	1		
20					tanácskérés	3		
21					mediációs beszélgetés	1		
22					<i>rendzavarás</i>	8		

31. ábra: A tanácsadóhoz fordulókat által felvetett ügytípusok listája csoportonkénti bontásban

A táblázatban jelzett csoportosítás alapján a tanulók megkereséseinek közel 80 százaléka a tanácsadók rendőri státuszával áll összefüggésben. A tanulók csoportjában hét olyan ügycsoport található, amely legalább 10 említést kapott. Ezek az ügycsoportok azok, amelyek a leginkább foglalkoztatják a tanulókat a tanácsadó munkájával összefüggésben. Az alábbi táblázat foglalja össze a tíznél több említést kapott tanulói ügycsoportokat:

Ügycsoport	Gyakoriság
internet	25
büntetés mértéke	22
zaklatás	17
drog	17
lopás	16
továbbtanulás	11
testi sértés	10

32. ábra: A tanulók által legalább 10 alkalommal említett ügytípusok listája és gyakoriságuk

A csoportosítás szerinti bontást alapul véve megállapítható, hogy a szülők 66 százaléka a tanácsadó rendőri státuszával összefüggő kérdésekben kereste a kapcsolatot. A szülők részéről egy, 10 említésnél több alkalommal szereplő ügytípust jeleztek a válaszadók: a drogokkal kapcsolatban fordult a szülők 38,3%-a a tanácsadókhöz. Emellett nagyobb érdeklődést váltottak ki az alábbi – szintén rendőri státuszhoz kötött - témakörök:

- eljárásokkal kapcsolatos információk (8 említés)
- zaklatás (7 említés)
- büntetés mértéke (5 említés)

A nem rendőri státuszhoz köthető megkeresések között az alábbiak voltak a leggyakoribbak:

- nevelési kérdések (8 említés)
- csavargás (5 említés)
- rossz társaság (4 említés)

Az iskolák részéről történő megkeresések 83,7%-a szintén a tanácsadó rendőri státuszával összefüggő témában érkeztek. Az iskolák kapcsán négy, 10-nél több említést kapott ügytípus merült fel, melyek az alábbiak:

Ügycsoport	Gyakoriság
drog	24
agresszió	20
lopás	19
előadás, szülői fórum	10

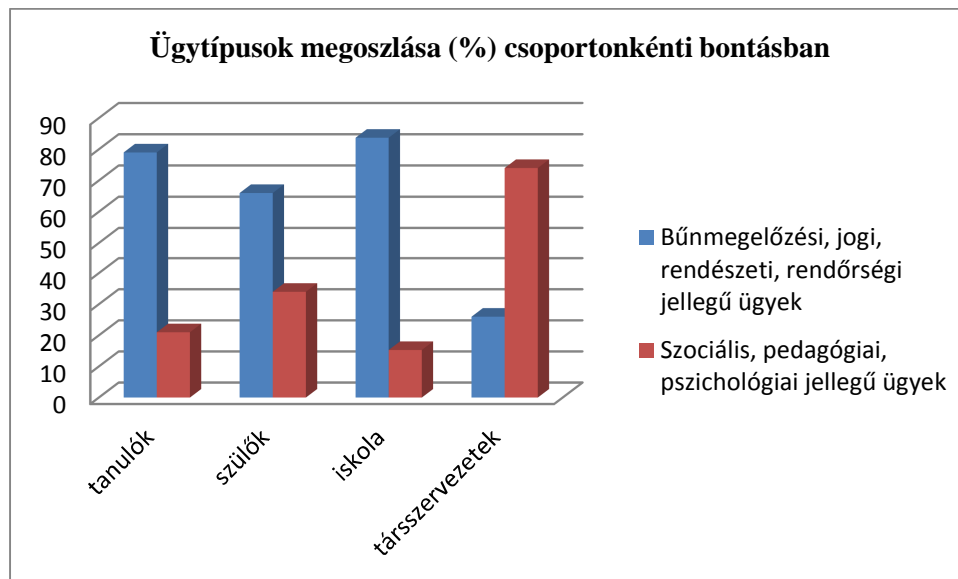
33. ábra: Az iskolák által legalább 10 alkalommal említett ügytípusok listája és gyakoriságuk

A társszervezetek részéről történt megkeresések 26 százaléka a tanácsadó rendőri státuszával állt összefüggésben. Ellentétben tehát az előző három esettel, a társszervek főként (74%) a szociális, gyermekvédelmi, pszichológiai jellegű ügyekben keresték meg a tanácsadókat.

A társszervek kapcsán nem volt olyan ügytípus, ami tíznél több említést kapott, ugyanakkor a három leggyakoribb ügytípust az alábbiak alkotják:

- felkérés előadásra, programra (8 említés)
- esetmegbeszélés (7 említés)
- információcsere (6 említés)

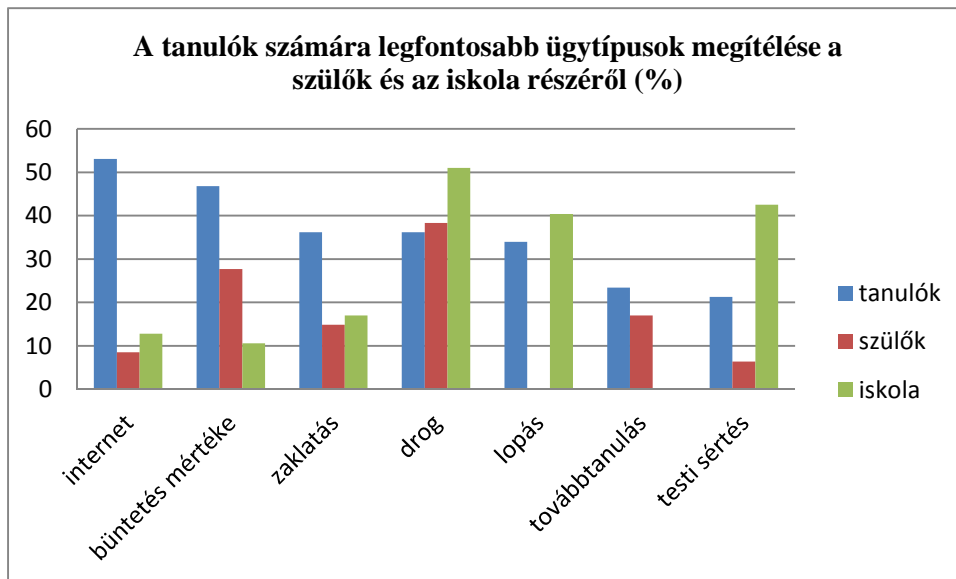
Az alábbi ábra összefoglalóan mutatja az ügytípusok megoszlását az egyes csoportok szerinti bontásban:

34. ábra: Ügytípusok megoszlása csoportonkénti bontásban

Az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók feladatainak középpontjában a tanulók állnak, az ő érdekükben együtt működnek az iskolával, valamint a szülőkkel is. Nem mellékes tényező, hogy az iskola, illetve a szülő, mit tart olyan problémának, amivel a tanácsadóhoz fordul, hiszen ez azt jelzi, hogy számukra melyek a legfontosabb kérdések, miként a tanulók igényeit is jól mutatja, hogy mely ügytípusokkal fordulnak a tanácsadókhoz.

A hatékony együttműködés egyik feltétele, hogy az együttműködő felek, milyen mértékben azonosítják hasonlóan a problémákat, azaz milyen mértékben reflektálnak arra, amit a célcsoport – jelen esetben a tanulók – a maga számára definiál. A tanulók által felvázolt hét, már korábban kiemelt ügytípus kapcsán az alábbi ábra mutatja a szülők és az iskola problémaérzékelését (a társszervezetek kívül esnek az iskola „határain”, így azokat ebben az esetben nem vizsgáltuk).

35. ábra: A tanulók számára legfontosabb ügytípusok megítélése a szülők és az iskola részéről

1. A legnagyobb eltérés a tanulók által leggyakrabban megemlített problémakör, az internettel összefüggő kérdések kapcsán mutatkozik. Jelentősen több (53,1%) tanácsadót kerestek meg a tanulók ezzel a problémával, mint a szülők (8,5%) és az iskolák (6,12%). A tanulók által feltett kérdések magas száma arra utal, hogy az internettel összefüggő problémákról a tanulók úgy gondolják, hogy nem rendelkeznek elegendő, vagy kellően biztos tudással. A szülők és az iskola számára azonban ez a témakör kisebb súllyal jelenik meg.
2. Hasonló a megkeresések számából adódó megítélésbeli különbség a büntetés mértékére vonatkozó kérdések esetében is. A tanulók a tanácsadók 46,8 százalékát keresték meg e témában kérdéseikkel, míg a szülők 27,6%, az iskola pedig 10,6 százalékukat. A szülőkre vonatkozó adat kapcsán szükséges megjegyezni, hogy az két, a mintában szereplő ügytípusból áll össze. Mind a *büntetés mértéke* (10,6%), mind pedig az *eljárásokra* (17%) vonatkozó válaszokat e kategóriába számítottuk bele, azok tartalmi hasonlósága miatt. A büntetések mértéke, mint a tanulók általi megkeresések második leggyakoribb eleme nem utal arra, hogy konkrétan mely ügycsoportok kapcsán érdeklődtek a tanulók, de ugyanezen okból több más kategória kapcsán is megjelenhet az e kategória mögött meghúzódó érdeklődés, így az internettel összefüggő kérdések kapcsán éppúgy, mint a zaklatás, a testi sértés vagy lopás.
3. A harmadik leggyakoribb témakör, amellyel a tanulók a tanácsadókhöz fordultak a zaklatás. Jól mutatja ezt, hogy 36,2 százalékát a tanácsadóknak ezzel a problémátípussal keresték meg a tanulók. A szülők esetében ez az érték 14,9%, míg az iskolák esetében 17%. Ebben az esetben azt tapasztaljuk, hogy a tanulók számára ez kétszeresen súlyosabb kérdés, mint a szülők vagy az iskola számára.
4. A drogokkal kapcsolatos megkeresések tekintetében már nem beszélhetünk arról, hogy a három vizsgált csoport eltérően ítélné meg annak súlyát. A tanulók körében a drog a negyedik leggyakoribb téma, amellyel a tanácsadóhoz fordulnak, ugyanakkor mind a szülők, mind pedig az iskola vonatkozásában ez a leggyakoribb. Az iskola részéről e témakörben a tanácsadók 51 százalékát keresték meg, ami magasabb mind a szülők (38,3%), mind pedig a tanulók (36,2%) részéről történő megkereséseknél.

5. A lopás kapcsán szembeötlő, hogy e problémával a tanulók (34%) és az iskola (40,4%) fordul a tanácsadókhoz, míg a szülők nem, sem a meglopott gyermekek szülei, sem a cselekményt elkövető gyermek szülei nem keresik ezzel a tanácsadót.
6. A továbbtanulás kérdésköre ismét egy olyan ügytípus, amely a vizsgált három aktor közül csak kettőt érint a kapott adatok alapján. A tanulók közül e témában a tanácsadók 23,4%-át keresték meg, míg a szülők esetében ugyanez a szám 17%. Itt meg kell jegyezni, hogy a szülők esetében sem került megfogalmazásra konkrétan ez a problémátípus, ugyanakkor a *nevelési kérdések* ügytípust (amelynek konkrét tartalmáról nincs információ), mint olyan témamegjelölést, amely potenciálisan irányulhat a továbbtanulás kérdéskörére is, beszámítottuk. Állítani azonban csak azt lehet, hogy a továbbtanulással összefüggésben a szülők a tanácsadók maximum 17 százalékát keresték meg.
7. A tanulók mintegy a tanácsadók ötödét (21,3%) keresték meg a testi sértéssel összefüggő problémáikkal. Az iskolák ennél nagyobb gyakorisággal fordultak ilyen ügyekben a tanácsadókhoz (42,5%), ugyanakkor a szülők mindössze 6,4%-át kereste meg a tanácsadóknak. Ez az adat azt is mutatja, hogy a drog mellett a második leggyakoribb probléma, amellyel az iskola a tanácsadóhoz fordul, az a testi sértés, alig elmaradva a droggal kapcsolatos problémáktól.

A részletesebb vizsgálat azt mutatja, hogy az alábbi esetekben a tanulók jelentősen nagyobb mértékű problémát érzékelnek, mint a szülők vagy az iskola, azaz ezekben az esetekben a diszkrepancia mértéke jelzi, hogy érdemes elgondolkodni ezen eltérés mértékének csökkentésén.

1., internet 2., büntetés mértéke 3., zaklatás

Az alábbi táblázat mutatja, hogy az egyes csoportok mely ügytípusokkal fordulnak leggyakrabban a tanácsadókhoz:

Tanulók	Szülők	Iskola
internet	drog	drog
büntetés mértéke	büntetés mértéke	testi sértés
zaklatás	zaklatás/továbbtanulás*	lopás

*(ez utóbbi adatról lásd a 6. pontban leírtakat)

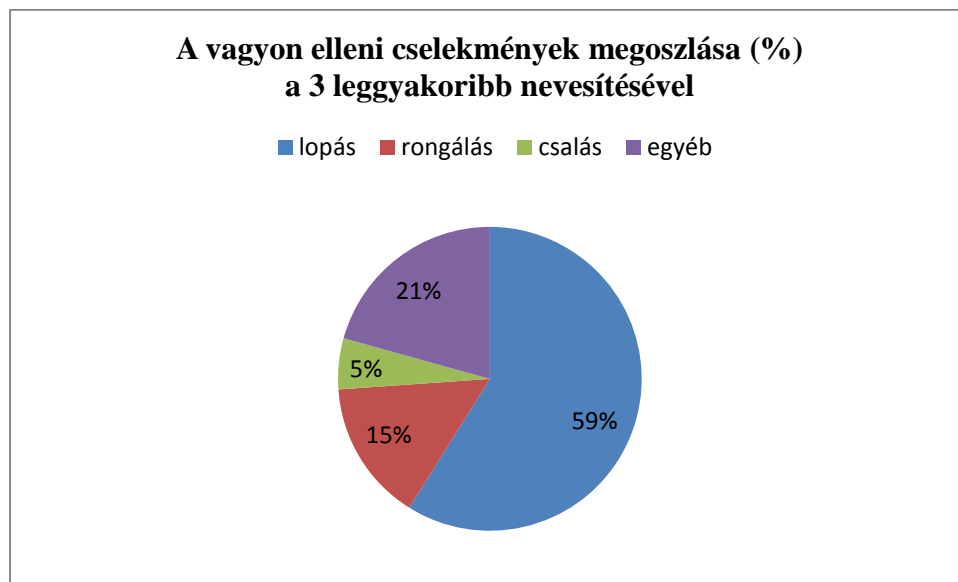
36. ábra: A három leggyakoribb ügytípus csoportonkénti bontásban

c., vagyon- és személy elleni cselekmények

Az ügytípusokat követően, amelyek – miként azt az előzőekben láttuk – nagyon széles körben érintik a tanácsadókat, azon személy- és vagyon elleni cselekményeket vizsgáltuk, amelyek a leggyakrabban kerülnek a tanácsadók látóterébe, azaz a leggyakrabban fordulnak hozzájuk ilyen cselekmények kapcsán. Célunk az volt, hogy képet kapjunk a három leggyakoribb cselekménytípusról. A tanácsadók az alábbi 9 *vagyon elleni cselekményt* nevesítették a három leggyakoribb általuk észlelt eset között (a tanácsadók általi megfogalmazáson ez alkalommal sem változtattunk):

- lopás
- rongálás
- rablás, kifosztás
- zsarolás
- csalás
- betörés
- internetes cselekmény
- sikkasztás
- önbíráskodás

A három leggyakoribb vagyon elleni cselekmény a lopás, a rongálás és a csalás, amelyek együttesen 80 százalékát jelentik az ilyen típusú ügyeknek. Megoszlásukat az alábbi ábra szemlélteti:

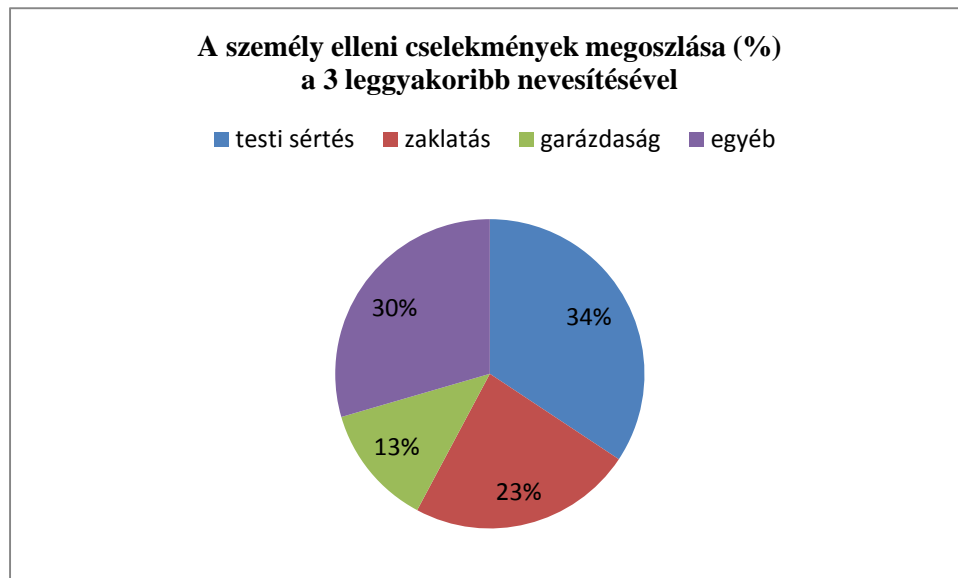

37. ábra: A három leggyakoribb vagyon elleni cselekmény megoszlása és aránya

A lopás, amely önmagában 59 százalékát jelenti azon vagyon elleni ügyeknek, amelyekkel tanácsadókhöz fordulnak, az iskola által említett ügytípusok között a harmadik, a tanulók által említettek között pedig az ötödik leggyakoribb volt (a szülők nem említették), a csalás ugyanakkor nem jelent meg egyik csoport által jelzett ügytípusban sem. A tanácsadók 17 *személy elleni cselekményt* nevesítették a három leggyakoribb általuk észlelt eset között. Ezek közül a legalább 3 tanácsadó által említett 7 cselekmény az alábbi (a tanácsadók általi megfogalmazáson ez alkalommal sem változtattunk):

- garázdaság
- testi sértés
- zaklatás
- személyes adatokkal történő visszaélés
- becsület- és magántitoksértés, rágalmozás
- önbíráskodás
- fenyegetés

A három leggyakoribb személy elleni cselekmény a testi sértés, a zaklatás és a garázdaság, amelyek együttesen 70 százalékát jelentik az ilyen típusú ügyeknek. Megoszlásukat az alábbi ábra szemlélteti:

38. ábra: A három leggyakoribb személy elleni cselekmény megoszlása és aránya

A személy elleni cselekmények esetében nem beszélhetünk olyan szórt értékekről, mint a lopás esetében a vagyon elleni cselekmények esetében, ugyanakkor a három leggyakoribb cselekménytípus ez esetben is döntő többségét teszi ki az ilyen jellegű cselekményeknek.

A testi sértés, amely önmagában 34 százalékát jelenti azon személy elleni ügyeknek, amelyekkel tanácsadókhöz fordulnak, az iskola által említett ügytípusok között a második, a szülők közt a hatodik, a tanulók által említettek között pedig a hetedik leggyakoribb volt. A zaklatás mind a tanulók, mind pedig a szülők esetében a harmadik leggyakrabban említett ügytípus volt. A garázdaság ugyanakkor a maga konkrétságában nem jelent meg egyik csoport által jelzett ügytípusban sem, ám több kategória is magában „rejtetheti” (Pl.: áldozattá válás /7 említés/, önvédelem /2 említés/, bántalmazás /3 említés/, rendzavarás /8 említés/).

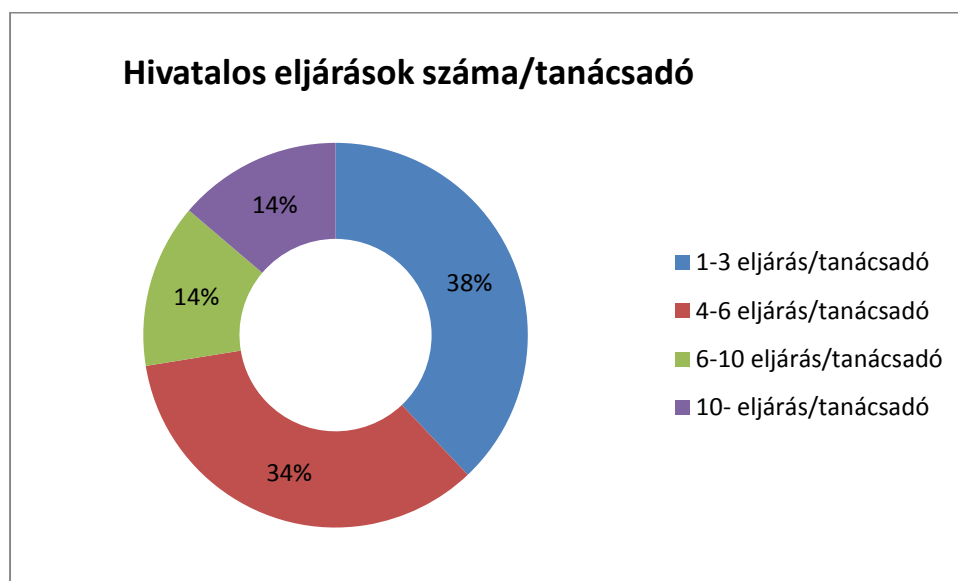
A vagyon- és személy elleni cselekmények közül – az első három leggyakoribb említést alapul véve – az iskola a testi sértést és a lopást nevesítette, míg a tanulók és a szülők a zaklatást említették az első három legfontosabb ügytípus között.

Az e pontban tárgyalt két cselekménytípus leginkább az iskola „ingerküszöbét” lépi át, azaz az e területekre vonatkozó ügytípusok az iskola számára szenzibilisebbek, mint a tanulók által említett nem e két cselekménytípusba tartozó ügytípusok. Másik oldalról megfogalmazva ugyanezt: a tanulókat gyakrabban foglalkoztatják a nem vagyon- és személy elleni cselekmények, mint amilyen az internettel és a büntetés mértékével összefüggő kérdések (Lsd: ábra a 25. oldalon), mindamelllett, hogy a személy- és vagyon elleni cselekmények számukra is a leggyakrabban említett ügytípusok közt találhatóak.

III. Ügycsoportok: az output

Az előző fejezetben megvizsgáltuk, hogy milyen ügytípusok és cselekmények kapcsán fordultak az egyes csoportok a tanácsadókhoz. Ez az a kör, az ügyek azon csoportja, amelyen belül a konkrét, hivatalos eljárásokat, azaz a tanácsadó intézkedését igénylő ügytípusok találhatóak.

A válaszadó tanácsadók kétharmada (66%), azaz a 47-ből 31 fő indított hivatalos eljárást tevékenysége során, míg 16 fő, azaz 34 százalékuk esetében erre a kutatás időpontjáig nem került sor. A hivatalos eljárások számát mutatja az alábbi ábra, az azokat indító 31 főre vonatkozóan:

* két fő nem válaszolt arra a kérdésre, hogy hány esetben indított eljárást

39. ábra: A hivatalos eljárások gyakorisága tanácsadónként

Azok a tanácsadók, akik indítottak hivatalos eljárást, átlagosan 4,6 esetben tették ezt, míg a mintában szereplő tanácsadók összességét tekintve átlagosan 3 hivatalos eljárás indult. A kapott adatok alapján a 2013 szeptembere és a mintavétel (2015. március) lezárásának időpontja közötti időszakban mindösszesen 143 hivatalos eljárás indult a mintában szereplő 47 tanácsadó tekintetében.

Ezen adat értékelésekor figyelemre érdemes szempont, hogy a tanácsadók 43%-a 3 vagy több intézményben is ellátja feladatát, vagyis az egy tanácsadóra átlagosan jutó 2,27 iskolát figyelembe véve, 106,69 iskolában indult a 143 eljárás. **Iskolánként vizsgálva megállapítható, hogy a hivatalos eljárások száma átlagosan 1,34**, azaz (ha befejezettek tekintjük a mintavétel időpontjában még tartó félévet) 4 félév, 2 tanév alatt egy iskolában egynél alig indult több hivatalos eljárás. A tanácsadók elsődleges feladata a bűnmegelőzéshez kapcsolódik, ugyanakkor a tudomásukra jutó ügyekben kötelesek eljárást indítani. A most tárgyalt értékek azt mutatják, hogy az iskolákban a tanácsadók munkájának jellege döntő mértékben bűnmegelőzési.

A kutatás során megkérdeztük azokat a tanácsadóktól, akik nem indítottak eljárást, hogy miért nem került erre sor. A válaszadók száma azonban meghaladta azok számát, akik az előző kérdésre válaszolva jelezték, hogy nem indítottak hivatalos eljárást, ugyanakkor nem érte el azokét, akik igen. A kérdőív 24. kérdése esetében úgy tűnik, hogy nem csak azok válaszoltak, akik nem indítottak eljárást. A kérdésre kapott válaszok így tartalmazzák azokat az okokat is, amikor az egyébként hivatalos eljárást más esetben indító tanácsadó nem teszi ezt. Az alábbi ábra mutatja, hogy a 24 válaszadó esetében mik az okai annak, hogy egy adott ügyben nem indul hivatalos eljárás:

40. ábra: A hivatalos eljárás elmaradásának okai

Az ábrán jól látható, hogy a kérdésre válaszoló tanácsadók közel fele nem hivatalos eljárási keretek között, hanem a rendelkezésére álló más eszközökkel kezelte a felmerülő problémákat. Ez az adat jelzés értékkel bír a tanácsadók tanulókkal, magával az IBT tevékenységgel kapcsolatos attitűdjei, szerepfelfogása kapcsán.

A hivatalos eljárások kapcsán vizsgáltuk, hogy melyek azok az ügy- és cselekménycsoportok, amelyekben azokra sor került. Ezek azok az ügycsoportok, amelyek kapcsán a tanácsadók „kilépnek az iskola falai közül”. Az alábbi táblázat mutatja valamennyi tanácsadó által megnevezett ügytípust, az általuk használt megfogalmazást megőrizve:

	ügytípus	Gyakoriság
1	jövedéki termék forgalmazása	1
2	zaklatás	6
3	visszaélés kábítószerrel	9
4	kábítószer fogyasztás	5
5	kábítószer birtoklás	6
6	pornográf felvétel tárolása	1
7	szexuális abúzus	2
8	lopás	8
9	vérfertőzés	1
10	közveszéllyel fenyegetés	1
11	testi sértés	8
12	garázdaság	8
13	zsarolás	1
14	csalás	1
15	becsületsértés	2
16	kóros szenvedélykeltés	1
17	vagyon elleni	3
18	személy elleni	2
19	egészséget veszélyeztető cselekmények	2
20	rablás	1
21	gyermekpornográfia	1
22	gyermek veszélyeztetettsége (jelzés CSSK)	1
23	jelzés a gyermekvédelem felé	1
24	beilleszkedési zavar pszichológus felé irányítás	1
	nem válaszolt	1

41. ábra: Hivatalos eljárások indításának ügytípusai és azok gyakorisága

A tanácsadók 24 féle ügytípust jelöltek meg, amelyek hivatalos eljárás indításának alapját képezték. Az egyértelműség és a könnyebb kezelhetőség érdekében az alábbi csoportosítás szerint (a 2012 évi. C. törvény alapján) értékeltük a kapott információkat:

Droggal összefüggő cselekmények: visszaélés kábítószerrel, kábítószer fogyasztás, kábítószer birtoklás, kóros szenvedélykeltés, egészséget veszélyeztető cselekmények

Szexuális tartalmú cselekmények: gyermekpornográfia, vérfertőzés, szexuális abúzus, pornográf felvétel tárolása

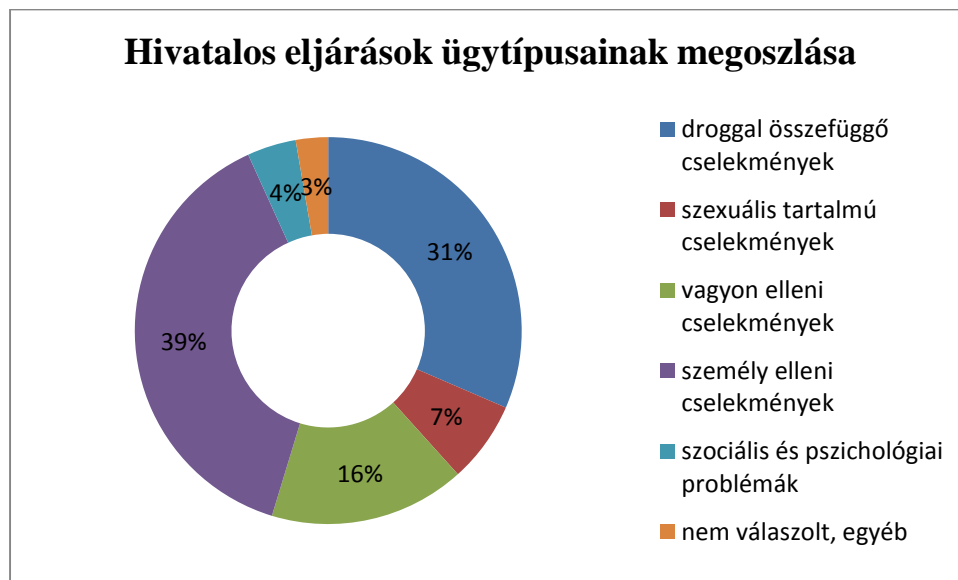
Vagyon elleni cselekmények: rablás, vagyon elleni cselekmény, lopás

Személy elleni cselekmények: zaklatás, közveszéllyel fenyegetés, testi sértés, garázdaság, zsarolás, csalás, becsületsértés, személy elleni cselekmények

Szociális és pszichológiai problémák: beilleszkedési zavar, gyermekvédelem felé jelzés, gyermek veszélyeztetettségének jelzése

Nem válaszolt, egyéb

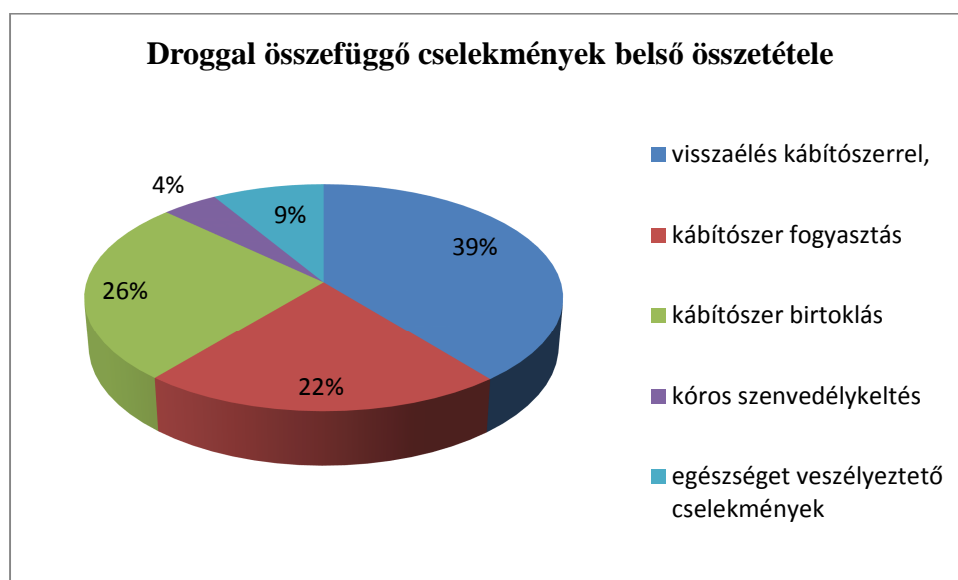
A csoportosítás alapján az alábbi ábra mutatja a fenti ügycsoportok megjelenését a hivatalos ügyek százalékában:

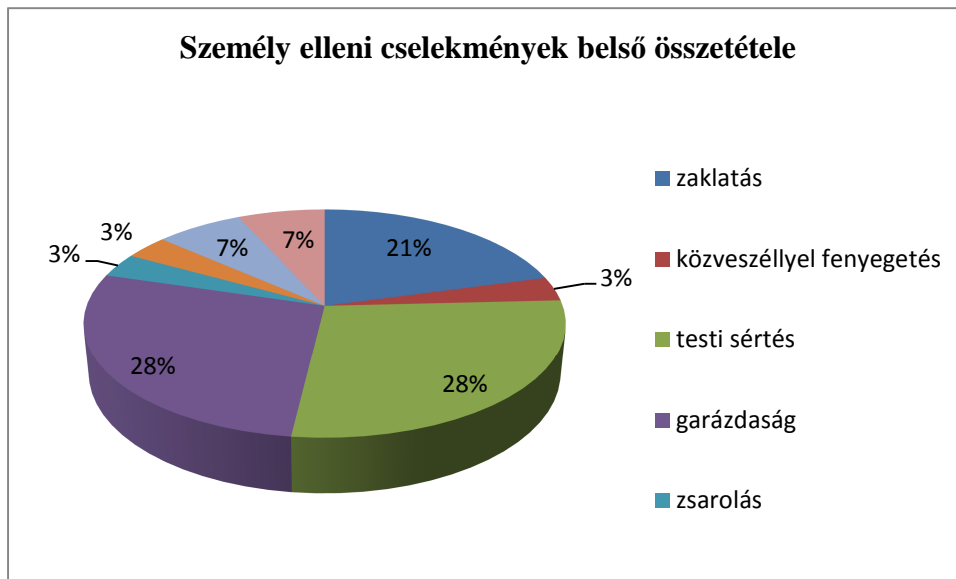
42. ábra: Hivatalos eljárások ügytípusainak megoszlása

A kördiagramon jól látható, hogy a hivatalossá váló ügyek túlnyomó többségét (86%-át) három ügycsoport teszi ki. Ezek azok a területek, amelyek súlyuknál fogva túlmutatnak az iskola, mint intézmény határain.

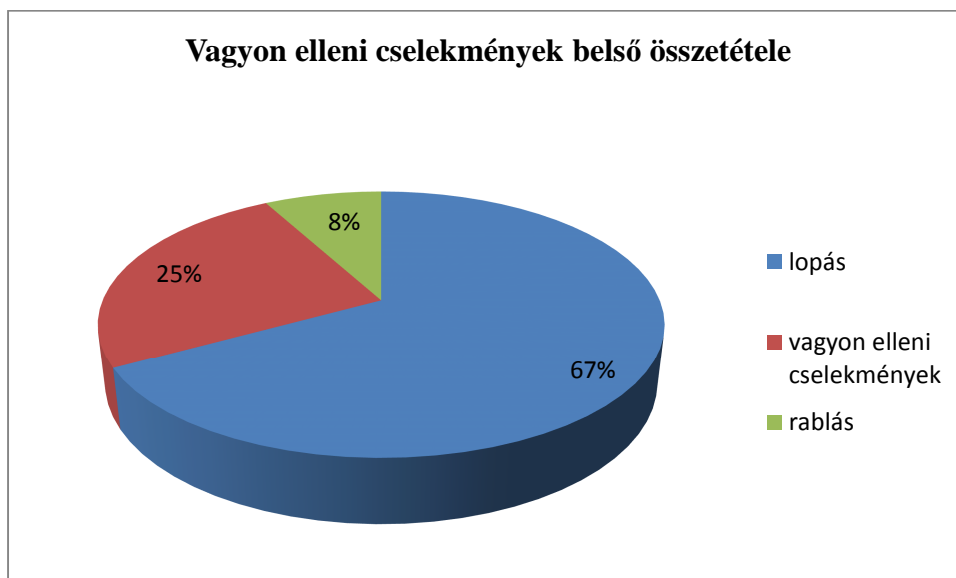
A három leggyakoribb ügytípus belső megoszlását az alábbi ábrák szemléltetik:

43. ábra: A droggal összefüggő cselekmények belső összetétele és aránya

44. ábra: A személy elleni cselekmények belső összetétele és aránya

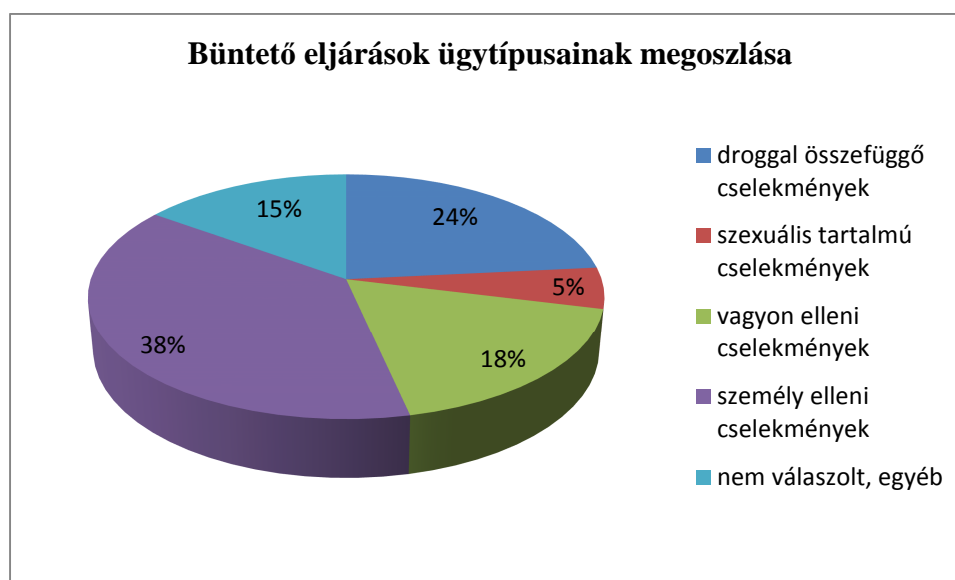
45. ábra: A vagyon elleni cselekmények belső összetétele és aránya

Az előző fejezetben láttuk, hogy a droggal összefüggő problémák mind a szülők, mind pedig az iskolák részéről az első számú ügycsoport volt (a tanulók esetében a negyedik), amely kapcsán a tanácsadóhoz fordultak. A hivatalos eljárások összetételét mutató ábrák jól szemléltetik, hogy a droggal összefüggő cselekmények a tanácsadók által indított hivatalos ügyek 31%-át teszik ki, így – igazodva a szülői, az iskolai és a tanulói igényekhez - aktívan vesznek részt a kábítószerrel kapcsolatos problémák megelőzésében és kezelésében. A tanácsadók személyi összetételének vizsgálatakor láttuk, hogy a bűnmegelőzési tapasztalatok elsősorban a DADA és az ELLEN-SZER programból származnak, azaz szorosan kapcsolódnak a droggal összefüggő problémákhoz.

Mind a személy elleni (különösen: testi sértés, zaklatás), mind pedig a vagyon elleni (különösen: lopás) cselekmények kapcsán indított hivatalos eljárásokkal összefüggésben elmondható, hogy a tanulók, az iskola és a szülők igényeit visszatükröző mélységben és aktivitással vesznek részt a tanácsadók az iskola életében. A tanulók és a szülők a zaklatást a harmadik, az iskola pedig a testi sértést a második, míg a lopást a harmadik leggyakoribb problémaforrásnak jelezte.

A kérdőív egy későbbi (29.) kérdésében már kifejezetten a büntető eljárás megindítása kapcsán kérdeztük a tanácsadókat arról, hogy milyen típusú ügyekben indították azokat. E kérdés kapcsán ketten nem válaszoltak és 8 esetben nem fejtették ki, hogy milyen típusú ügyekben kezdeményeztek büntetőeljárást. A szociális és pszichológiai jellegű cselekmények e kérdés kapcsán már nem jelennek meg önálló kategóriaként, míg a többi kategória összetételén nem változtattunk.

Az alábbi ábra mutatja a büntető eljárás ügytípusainak megoszlását:

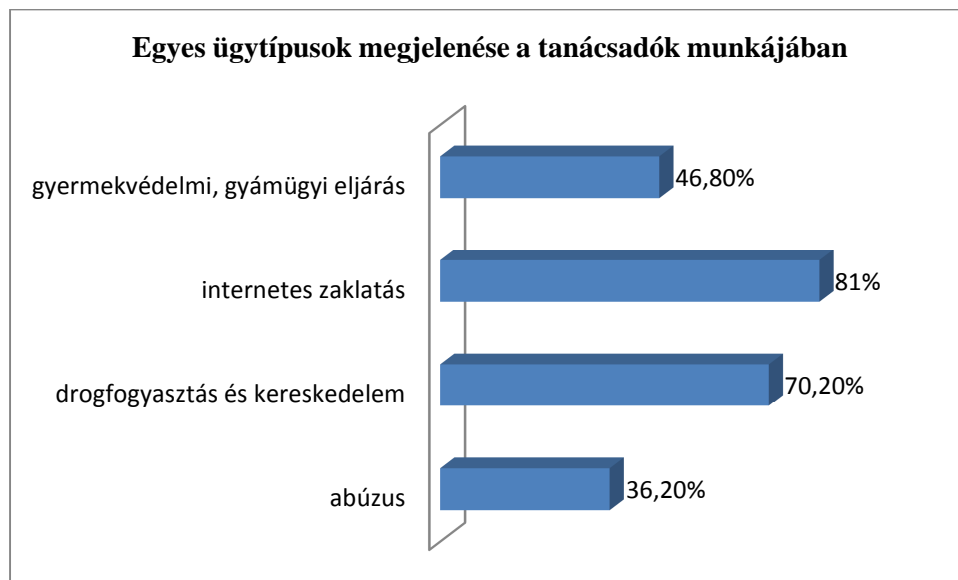
46. ábra: A büntető eljárások ügytípusainak belső megoszlása és arányai

A hivatalos eljárásokkal összevetésben jól látható, hogy a büntető eljárások kapcsán is ugyanaz a három ügytípus a meghatározó, azaz a személy és a vagyon elleni, valamint a droggal összefüggő cselekmények.

IV. Speciális ügycsoportok

Az abúzusok, a drogfogyasztás és kereskedelem, az internetes zaklatás, valamint a gyermekvédelmi- és gyámügyi intézkedések kapcsán – azok problémaként történő megjelenésének pontosabb megismerése érdekében – további kérdéseket tettünk fel a tanácsadóknak. A középiskolás korosztályhoz kapcsolódóan ezek a problémacsoportok már régóta magas fokú figyelemben részesülnek. A tanácsadók tevékenységük során - amelyet nem egy kutatáshoz hasonlóan egy meghatározott időszakban – hanem mindennapi folyamatossággal végeznek, közvetlen információkat kaphatnak e problémakörök kapcsán.

E négy terület kapcsán az alábbi ábra mutatja be, hogy milyen mértékben észlelik azt a tanácsadók:

47. ábra: Az egyes speciális ügytípusok megjelenése a tanácsadók tevékenységében

Mind a négy ügytípusról elmondható, hogy legalább a tanácsadók harmadát, közel felét, két esetben pedig háromnegyedét is meghaladó mértékben érintették. A tanácsadók jelentős része tapasztalja az ezekben az ügycsoportokba tartozó problémákat munkája során. A felkészítés során említett további igényelt kompetenciák jól mutatják, hogy a tanácsadók érzékelték ezeknek az ügytípusoknak a magas számú jelenlétét, s reflektálni kívánnak azokra további kompetenciák elsajátításával. A tanulók a leggyakrabban épp az internettel összefüggő kérdésekkel fordulnak a tanácsadókhoz, ugyanakkor a zaklatás a harmadik, a drog pedig a negyedik leginkább őket foglalkoztató témakör.

Az *abúzusok* esetében egyenlő arányban tapasztalták a tanácsadók mindhárom típus jelenlétét. Négy esetben az abúzus mindhárom formáját (fizikai, szexuális, elhanyagolósos), négy esetben pedig két formáját egyszerre tapasztalta a tanácsadó.

A *drogfogyasztás és kereskedelem* – hasonlóan a hivatalos ügyek közt tapasztalt mértékhez – a tanácsadók több mint kétharmadának munkája során megjelenik a problémák között. A fogyasztás nagyobb arányban jelenik meg, de együttes említésük is 11 alkalommal történik meg.

Az *internetes zaklatás* megjelenésének gyakorisága a tanácsadók munkája során e kutatás adatai szerint meghaladják a droggal összefüggő cselekmények gyakoriságát. A tanácsadók 81 százaléka találkozik ezzel a problématípussal. Az e területen történő tájékozottság igénye a tanulók részéről kiemelkedően magas fokú.

A *gyermekvédelmi, gyámügyi intézkedések* a tanácsadók speciális szerepéből adódóan került a vizsgált területek közé. A tanácsadók közel fele találkozik ilyen jellegű problémákkal, ami megerősíti, hogy e területre vonatkozóan további ismeretek elsajátítását igénylik a tanácsadók.

A társszervezetekkel történő kapcsolattartás kapcsán képet kapunk arról, hogy a tanácsadók milyen típusú szervezetekkel működnek együtt a leggyakrabban. A korábbiakban láttuk, hogy a tanácsadók 49 százalékát egy hét során egyetlen alkalommal sem keresik meg a társszervezetek részéről, így amikor ezt a kérdést elemezzük, tekintettel kell lennünk erre az információra. Az alábbi táblázat foglalja össze, hogy a tanácsadók mely társszervezetekkel és milyen gyakorisággal tartják a kapcsolatot:

Társszervezet	Gyakoriság
gyermekjóléti szolgálat	22
gyámügy	17
védőnői szolgálat	2
iskolapszichológus	3
Áldozatvédelmi Hivatal	1
KEF	6
KLIK	3
Helyi önkormányzat	6
BRFK Bűnmegelőzési osztály	1
Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács	1
Kék Vonal	1
Nevelőotthon	2
CSSK	10
Drogambulancia	3
Mentálhigiénés Központ	1
pártfogó felügyelet	3
polgárőrség	1
rendőrség	2
ügyészség	2
büntetés-végrehajtási bíró	1
bíróság	1
nem válaszolt	7

48. ábra: A tanácsadókkal kapcsolatban álló társszervek listája és azok gyakorisága

A tanácsadók 21 különböző társszervezetet nevesítettek a kutatás során (7 fő nem válaszolt), amellyel a három legintenzívebb kapcsolatot tartják fenn, és amelyeket az alábbiak szerint csoportosítottunk:

Szociális, gyermekvédelmi és gyámügyi szervezetek:

- gyermekjóléti szolgálat
- gyámügy
- védőnői szolgálat
- Kék Vonal
- nevelőotthon
- családsegítő szolgálat
- Mentálhigiénés központ

Igazságügyi, rendészeti jellegű szervezetek:

- Áldozatvédelmi Hivatal
- BRFK bűnmegelőzési osztály
- Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács
- pártfogó felügyelet
- polgárőrség
- rendőrség
- ügyészség
- büntetés-végrehajtási bíróság
- bíróság

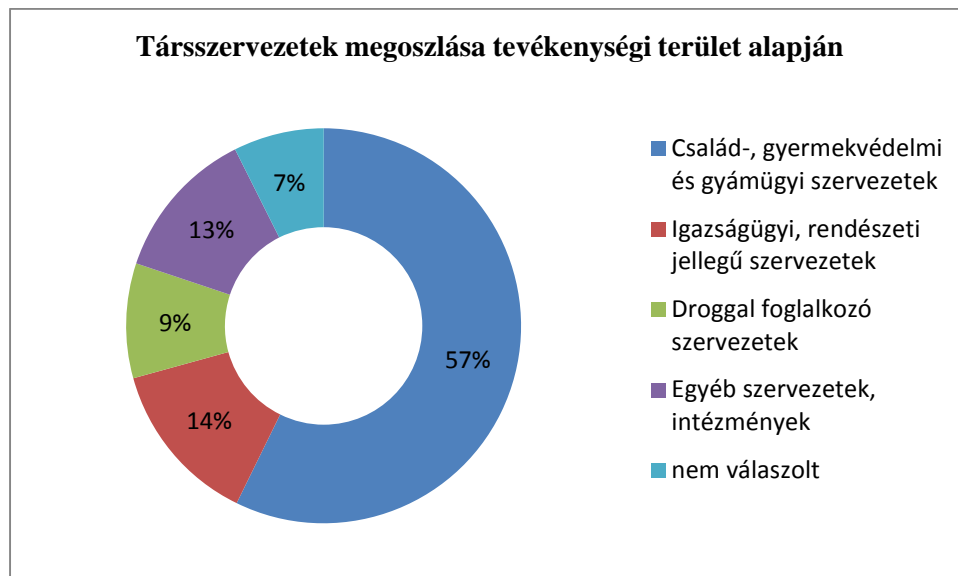
Droggal foglalkozó szervezetek:

- KEF
- Drogambulancia

Egyéb szervezetek, intézmények:

- iskolapszichológus
- KLIK
- helyi önkormányzat

Az alábbi ábra mutatja, hogy milyen a tevékenységi terület szerinti megoszlása azon társszervezeteknek, amelyeket a tanácsadók, mint a három velük legszorosabb kapcsolatban állókat említettek:

49. ábra: A társszervezetek tevékenységi kör szerinti megoszlása

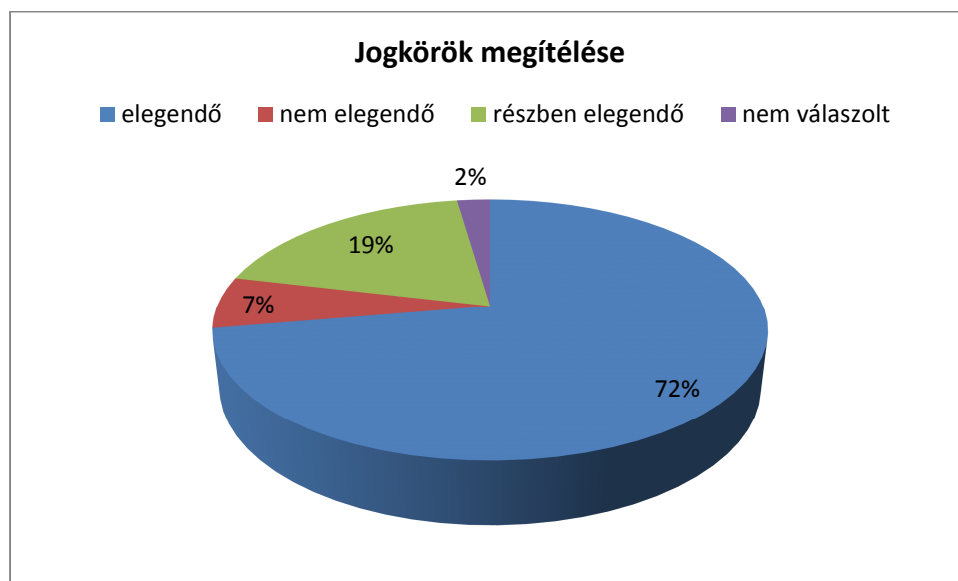
Az adatok kétséget kizáróan jelzik, hogy a tanácsadók legnagyobb intenzitással a család- és gyermekvédelmi, gyámügyi szervezetekkel állnak kapcsolatban, amely mögött az igazságügyi, rendészeti jellegű, valamint droggal foglalkozó szervezetek következnek. A társszervezetekkel történő együttműködés a hivatalos eljárások indítása mellett a másik forma, amikor a tanácsadói tevékenység átlépi az iskola kapuit a tanulók érdekében.

V. Önreflexió

Egy struktúra, egy professzió megértésének – különösen, ha az újonnan bevezetett – egyik lényeges eleme az abban résztvevő szakemberek véleményének, javaslatainak megismerése. Egyrészt képet lehet alkotni ennek segítségével arról, hogy mennyire érzik magukénak az adott tevékenységet, másrészt pedig arról, hogy az őket körülvevő „környezet” hogyan viszonyul hozzájuk és munkájukhoz.

a., jogkörök

A képzettségi igények kapcsán már vizsgáltuk, hogy az a tanácsadók számára milyen mértékben elegendő a feladat ellátásához, és megfogalmazták ezzel kapcsolatos javaslataikat is. A másik fontos kérdéskör, ami meghatározza a tevékenység végzésének lehetőségeit, a rendelkezésre álló jogkörök megfelelősége. A jogkörök tekintetében az alábbi ábra mutatja a tanácsadók válaszait:

50. ábra: Tanácsadói jogkörök megítélésének megoszlása

A jogkörök kapcsán kapott válaszok jelzik, hogy a tanácsadók többsége számára (72%) a rendelkezésre álló jogkörök megfelelőek a hatékony munkavégzéshez. Azok aránya, akik szerint nem elegendők a jogkörök, nem éri el a tanácsadók 10 százalékát (7%), ami összesen 3 fő által adott választ jelent. Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a tanácsadók közel ötöde (19%) úgy gondolja, hogy a jogkörök tekintetében változásra van szükség. Önálló, nyílt kérdés formájában kérdeztük meg a tanácsadókat arról, hogy a jogkörök tekintetében milyen változást tart indokoltnak.

Az alábbi táblázat tartalmazza (a tanácsadók általi megfogalmazásban) javaslataikat:

Javaslatok	gyakoriság
integráció az éves tanmenetbe	2
dupla órák lehetősége	1
témaválasztásban nagyobb szabadság	1
tevékenység kiterjesztés az általános iskola felső tagozatára	2
pontosabb szabályozás, szerepharmonizáció	1
eljárási rend pontosítása a jelzések kötelező esetekben	1
jogszabályi környezet javítása a kábítószer fogyasztás elleni fellépésben	1
hozzáférés a Robotzaru rendszerhez a szolgálati laptopon	1
szavazati jog az iskolai fegyelmi bizottságokban	1
megfelelő jogkörök biztosítása	1
szorosabb együttműködés szülők-nevelők, pedagógus-rendőr viszonylatokban	1
alacsonyabb adminisztrációs terhek	1
célszerűbb lenne nem rendőrként (intézkedési kötelezettséggel)	1

51. ábra: A tanácsadók által megnevezett jogkörökre vonatkozó javaslatok listája és gyakoriságuk

A 13 megfogalmazott javaslat közt találunk olyanokat, amelyek az iskolával, mint működési területtel kapcsolatosan fogalmazznak meg javaslatokat, emellett pedig többségükben az eljárási rendet, annak szabályozási hátterét érintik.

Az iskolát érintő javaslatok:

- integráció az éves tanmenetbe
- dupla órák lehetősége
- témaválasztás nagyobb szabadsága
- szavazati jog az iskolai fegyelmi bizottságokban
- tevékenység kiterjesztése az általános iskola felső tagozatára

A javaslatok a nagyobb kiszámíthatóságot, a reflektívebb témaválasztást, azok megfelelőbb időkeretben történő megvalósítását, valamint a tanulókkal kapcsolatos (fegyelmi) jogkör kiterjesztését célozzák. Emellett a jogkörök személyi hatályának kiterjesztése is megjelenik a javaslatok között.

Eljárási szabályokra vonatkozó javaslatok:

- pontosabb szabályozás, szerepharmonizáció
- eljárási rend pontosítása a jelzések kötelező esetekben
- jogszabályi környezet javítása a kábítószer fogyasztás elleni fellépésben
- hozzáférés a robotzaru rendszerhez a szolgálati laptopon
- megfelelő jogkörök biztosítása
- célszerűbb lenne nem rendőrként (intézkedési kötelezettséggel)

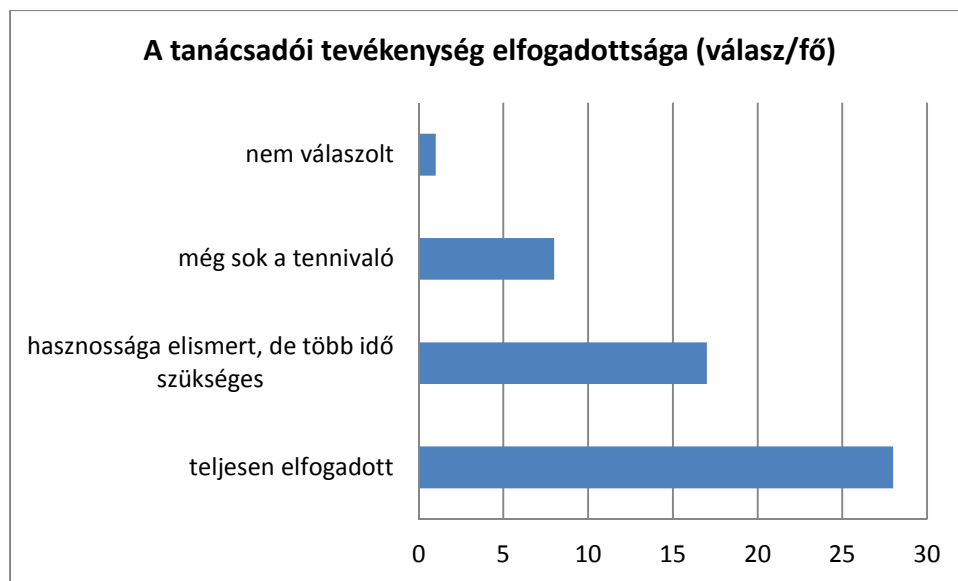
Számszerűen a legtöbb javaslat ezt a területet érintette. A javaslatok egyik lehetséges összekötő eleme a tevékenység határhelyzetéből adódóan magának a tanácsadói szerepnek a tisztázása. A szerepharmonizáció konkrétan is megfogalmazódik a javaslatok között, ugyanakkor jelzéseköteles rendszerek, valamint a nem rendőrként történő feladatellátás kapcsán tett javaslatok is ezt a kérdéskört közelítik meg más-más megfogalmazással. Egy - nem csupán technikai jellegű – jogkörbővítési igény is megfogalmazódott a robotzsaru rendszer elérhetősége érdekében.

Egyéb javaslatok:

- alacsonyabb adminisztrációs terhek
- szorosabb együttműködés szülők-nevelők, pedagógus-rendőr viszonylatokban

b., a tanácsadói tevékenység megítélése

A személyekkel összefüggő kérdésekről szóló fejezetben részletesen elemeztük, hogy a tanácsadók véleménye szerint milyen a tanácsadói tevékenység megítélése, elfogadottsága (teljesen elfogadott: 59,6%, elismert, de több időre van szükség: 36,%, még sok tennivaló van: 17,2%).

52. ábra: A tanácsadói tevékenység elfogadottságának megítélése

Az önreflexióról szóló fejezet keretében azokat az indokokat vizsgáljuk, amelyeket a tanácsadók fejtettek ki az IBT tevékenység megítéléséről. Az alábbi táblázat foglalja össze a tanácsadók által megfogalmazott indokokat, véleményeket:

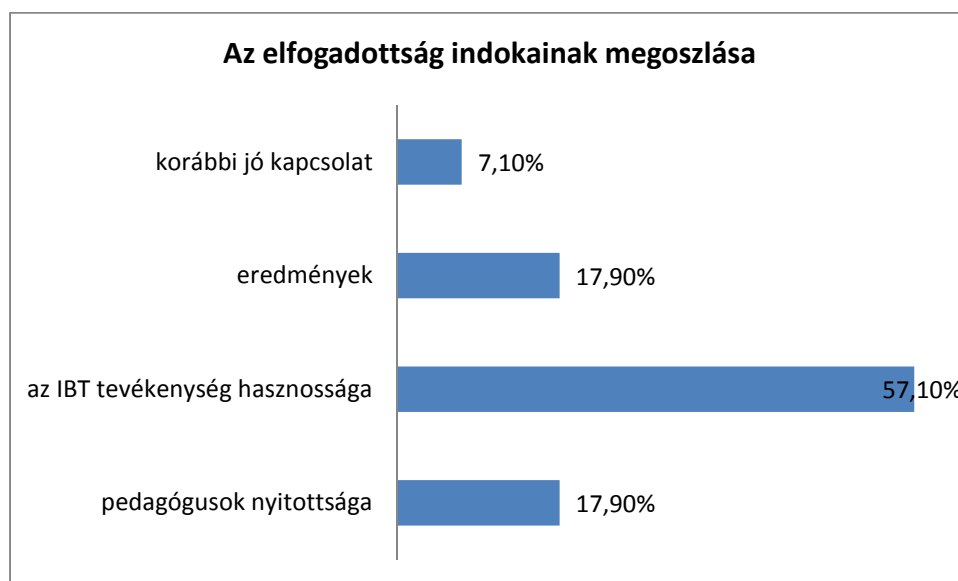
Indokok	Gyakoriság
1 iskola-1 tanácsadó	1
a rendőrség feladat felülírja az iskolai munkát	1
több időre van szükség	10
néhány tanár fenntartással fogadja	4
elit gimnáziumban nincs igény	1
nyitottak a pedagógusok	5
támadások a Médiában	1
a diákok viselkedése pozitívan változott	1
az IBT tevékenység hasznossága	16
szülők bevonása szükséges	1
bűncelekmények számának csökkenése	1
iskola félti a hírnevét	2
eredmények	3
az iskola önállóan igyekszik megoldani a problémát	2
tanárok tájékozatlansága, kompetenciahiánya	1
már korábbi jó kapcsolatra épült az IBT munka	2
nem kerül beillesztésre az osztályfőnöki munkatervbe	1

53. ábra: A tanácsadók által megnevezett megítélést befolyásoló tényezők listája és gyakoriságuk

Az indoklást valamennyi választípus esetében kértük, azaz akkor is, ha a tanácsadó véleménye az volt, hogy teljesen elfogadott a tevékenység és akkor, ha szerinte még sok tennivaló van, vagy több időre van szükség.

Az indokok 53 százaléka az elfogadottság okait, 47 százalékuk pedig a másik két szempont indokait fogalmazza meg, így azok arányaiban tükrözik a megítélésre adott válaszok megoszlását.

Az elfogadottság mellett szóló indokok megoszlását az alábbi ábra mutatja:

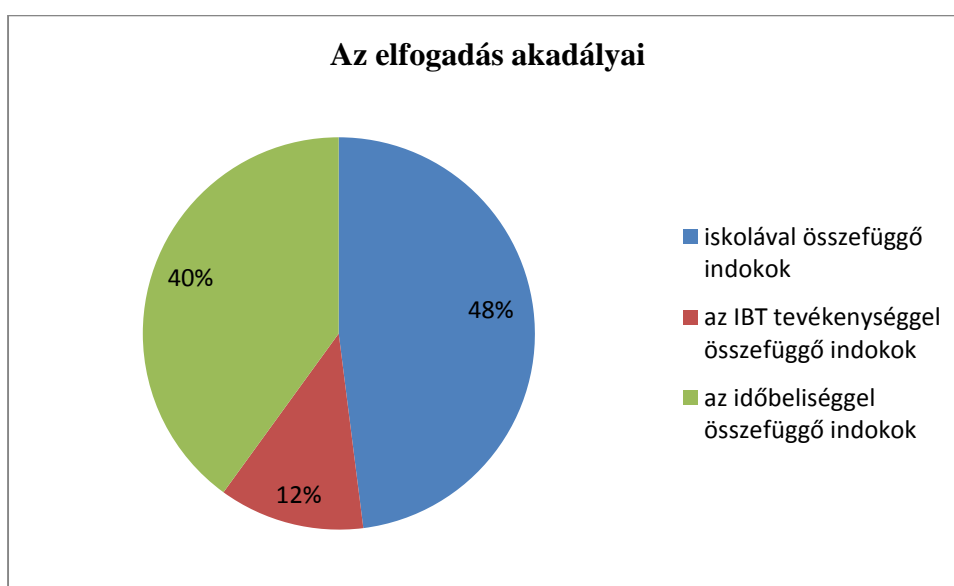

54. ábra: Az elfogadottság indokainak százalékos megoszlása

E felosztás során a diákok viselkedésének pozitív változása, valamint a bűncselekmények számának csökkenése megfogalmazásokat az eredmények között szerepeltettük. A válaszok 4 fő komponensét rajzolják ki azoknak a szempontoknak, amelyek az IBT tevékenység elismertségét meghatározzák a tanácsadók véleménye szerint.

Az IBT tevékenység hasznossága, arra utal, hogy magára a tevékenységre egyaránt igény mutatkozik valamennyi érintett csoport vonatkozásában a tanácsadók értékelése szerint. Az elfogadottsághoz azonban szükséges a befogadó közeg – jelen esetben a pedagógusok – nyitottsága, s ezzel egyező arányban (17,9%) a tanácsadó által elért eredmények. A korábbi jó kapcsolatok megléte szintén az elfogadás mellett szóló tényező.

Azon indokok megoszlását, amely alapján a tanácsadók szerint több időre van szükség, illetve még sok a tennivaló, az alábbi ábra mutatja:

55. ábra: A tanácsadói tevékenység elfogadásának útjában álló akadályok megoszlása

E három okcsoport, a megfogalmazott indokok irányát vette alapul, vagyis azt, hogy a tanácsadó véleménye szerint hol szükséges változtatás, akár technikai, akár hozzáállásbeli okokból kifolyólag. A válaszok egyértelműsítik, hogy a tanácsadók véleménye szerint az iskola, illetve a tanári kar szerepe a teljes elfogadottság tekintetében meghatározó, ugyanakkor az időbeliséget és a tanácsadói tevékenységet megjelölők hasonló arányban szerepelnek a mintában (e csoportban nem szerepelt más elem). A válaszadók közel fele szerint idővel, illetve a tanácsadói feladatkör kiigazításával elérhető a teljes elfogadottság, azaz a jelen kutatásban mért 60 százalékos elfogadottság mértéke tovább növelhető potenciálisan 20%-al.

Az IBT tevékenységgel összefüggő okcsoportot a megfogalmazott vélemények közül 3 alkotja. Mindhárom indokot egyszer említették meg, azaz egyenlő mértékben vannak jelen ebben a csoportban. Az *egy iskola-egy tanácsadó*, valamint a *rendőrségi feladatok felülírják az iskolai munkát* vélemények a tevékenységet ellátók leterheltségét, a figyelem megoszlását fejezik ki. A *szülők bevonásának* megjelenítése már a tevékenység irányainak kiterjesztését célozza. Az iskolával összefüggő indokokat az alábbi ábra szemlélteti:

56. ábra: Az iskolával összefüggő indokok megoszlása a tanácsadói tevékenység elfogadottságával összefüggésben

Már a korábbiakban is láttuk, hogy a tanácsadók 21%-a végzi egy iskolában tevékenységét, a fennmaradó közel 80 százalékuk több mint fele pedig 3 vagy annál is nagyobb számú iskolában.

Az itt megjelenített indokok egy része olyan okot említ, amely egyrészt az iskola adott státuszához, presztízséhez kapcsolódik, másrészt nem, vagy csupán nehezen változtatható. Ilyen az elit gimnáziumokra – amelyekhez a hírnevüket féltő iskolákat is soroltuk – valamint a problémákat önállóan megoldani akaró iskolákra vonatkozó vélemények.

A tanácsadók által e körben megfogalmazott indokok másik köre a tanárookra, azok hozzáállására vonatkozik. Ebbe a körbe soroltuk *a tanárok fentartásait* és *a tanárok tájékoztatlanságát* megjelölő okokat. E két ok önmagában az iskolával kapcsolatos indokok közel felét jelenti (11 indok közül 5).

Meg kell említeni, hogy az *osztályfőnöki munkatervbe* történő illeszkedés hiányát, valamint a *Médiában történt támadásokat* is az elfogadottságot gátló tényezők közt említették a tanácsadók.

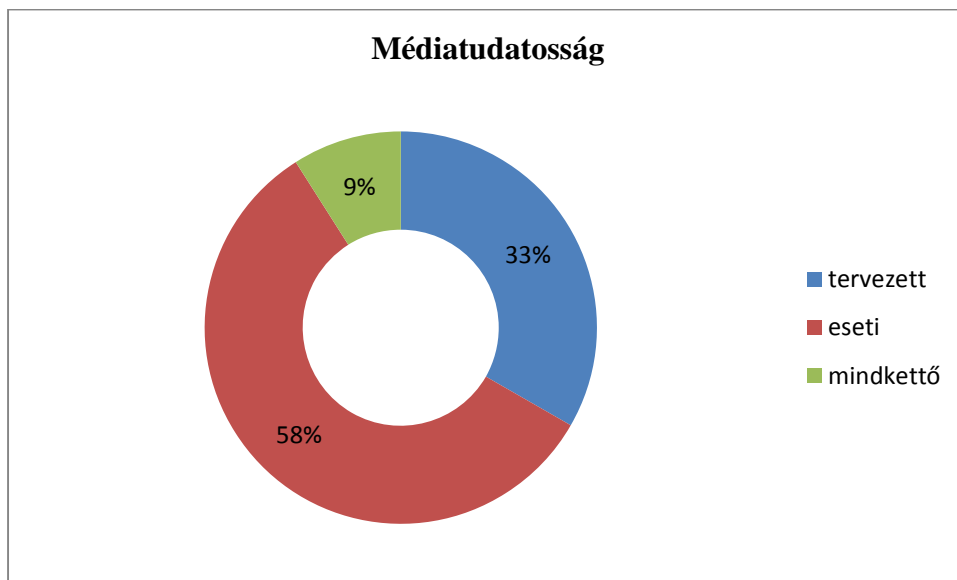
VI. Tanácsadók a Médiában

Az iskolai bűnmegelőzési tanácsadói rendszer bevezetése és az indulását követő egy iskolai félévre vonatkozóan már jelent meg elemzés⁵. A tanácsadók feladatai között szerepel, hogy gondoskodniuk kell a bűnmegelőzési információk eljuttatásáról (diákok, pedagógusok, szülők részére). Ezért e kérdéskör vizsgálata további hasznos információkkal szolgálhat.

⁵ Grád Károly: Az iskolarendőrség felállítása sajtó- és médiavisszhangjának elemzése (Megjelent: Iskolakultúra 2014/6., 50-66. oldal)

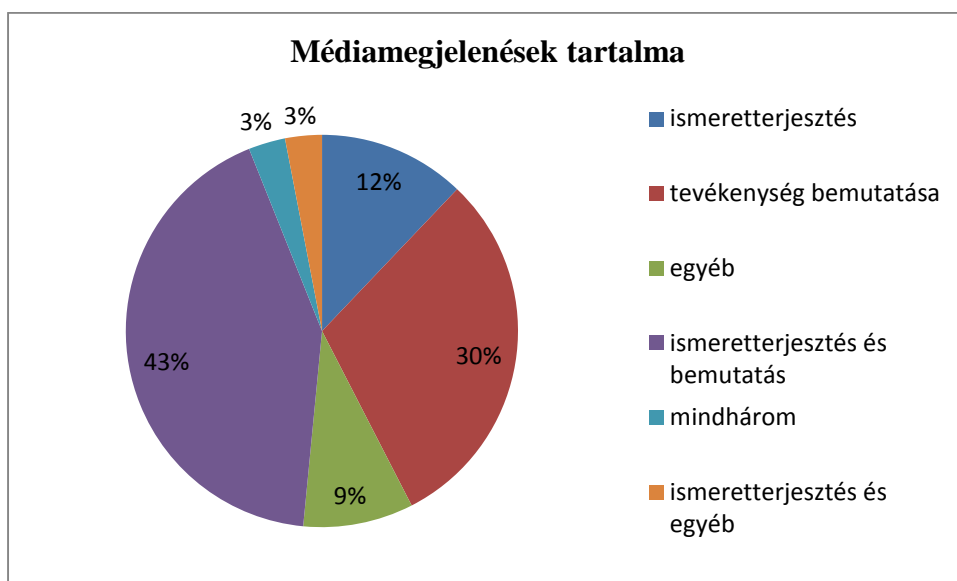
A tanácsadók 30 százaléka (14 fő) válaszolta azt, hogy nem, 70 százaléka (33 fő) pedig azt, hogy tevékenysége megjelenik a Médiában. A továbbiakban ez utóbbi csoport válaszait elemezzük.

A médiatudatosság, a célcsoport médiafogyasztási szokásai, valamint a minél szélesebb körű tájékoztatás igénye és feladata egyaránt a különféle sajtótermékek és eszközök használatát igényli. Ebből a szempontból vizsgálva a tanácsadók eseti vagy tervezett média megjelenéseinek arányát vizsgáltuk. Az alábbi ábra mutatja ezek megoszlását:

57. ábra: Médiatudatosság a tanácsadók tevékenységében

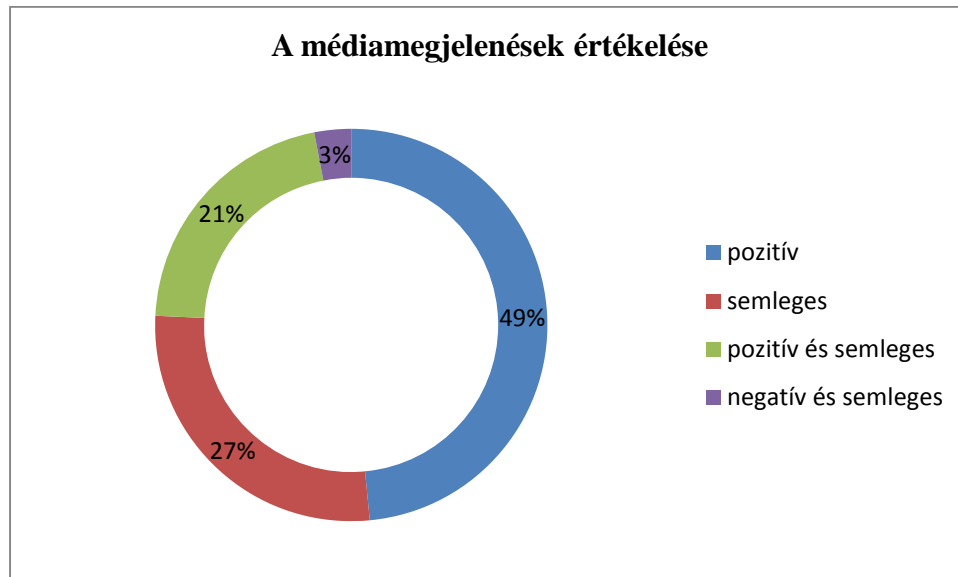
A válaszokból kiderül, hogy azon tanácsadók 42%-a, akik tevékenysége megjelenik a médiában, tudatosan, tervezett módon teszi azt. E kérdés kapcsán – ellentétben a soron következőkkel - nem jeleztük, hogy több válasz is megjelölhető, mégis 3 esetben szükségesnek látták a tanácsadók, hogy mindkét válaszlehetőséget megjelöljék. A megjelenések tartalmára vonatkozóan az alábbi ábrán bemutatott arányú válaszokat adtak a tanácsadók:

58. ábra: Médiabeli megjelenések tartalom szerinti megoszlása

Az adatok alapján megállapítható, hogy az *ismeretterjesztés* és a *bűnmegelőzési tevékenység bemutatása* a tanácsadók 43 százalékának gyakorlatában együttesen jelenik meg, amellett, hogy az esetek további 12 százalékában más tartalmakkal is kiegészülnek.

Az alábbi ábra mutatja a megjelenések értékelését a tanácsadók véleménye alapján:

59. ábra: A tanácsadói tevékenység Médiában történő megjelenésének megítélése

A tanácsadók 70%-a pozitívnak, illetve együtt említve pozitívnak és semlegesnek tartja a médiában történő megjelenéseket. Figyelemre méltó, hogy egyetlen tanácsadó sem választotta azt, hogy negatív a médiabeli megjelenése tevékenységének, s olyan is csupán egy fő akadt, aki semlegesnek és negatívnak értékelte azt. A tanácsadók negyede (27%) semlegesnek ítéli meg a médiában történő megjelenéseket.

VII. Összefoglalás

Az iskolai bűnmegelőzési tanácsadói **tevékenység megítélése jónak mondható**, a tanácsadók mintegy 60 százaléka úgy gondolja, hogy a tevékenység teljesen elfogadottá vált. Bár 36 százalékuk szerint még több időre van szükség, illetve 17% szerint sok még a tennivaló a teljes elfogadáshoz, az ezt akadályozó tényezők megismerését követően megállapítható, hogy azok fele változtatható, befolyásolható, így a tevékenység megítélésének **további javulására valós, potenciális lehetőség van**.

Ennek a megítélésnek a kialakulásában **döntő szerepet** játszott a tanácsadók **pedagógiai, gyermekvédelmi, gyámügyi képzettsége**, felkészültsége. A képzettségi és a teljes elfogadásra vonatkozó adatok egyezést mutattak. E területen is van azonban igény a továbblépésre, a fejlődésre.

A 60 órás IBT képzést a tanácsadók 42,5%-a önmagában elegendőnek ítélte meg és a további 44,7 százaléka gondolta azt, hogy bár a korábbi képzettség és tapasztalat szükséges ahhoz, hogy felkészülten végezze munkáját, de elegendő a képzés. Így elmondható, hogy a tanácsadók elegendőnek és **megfelelőnek tartják** ezt a képzést. A korábbi képzettséggel és tapasztalattal rendelkező tanácsadók többsége – természetesen más tanácsadók is - **azonban további javaslatokkal** élt a képzésre vonatkozóan, amelyet a hozzájuk fordulóik által felvetett ügytípusok is indokolnak.

A javasolt és igényelt képzések döntő többsége a célcsoportra, azaz **a középiskolás korosztályra vonatkozó elméleti, gyakorlati, módszertani ismeretekre vonatkoznak, amelyek pedagógiai, pszichológiai és szociális jellegűek.**

A képzés kapcsán a másik terület, amellyel kapcsolatban javaslatot tettek a tanácsadók **a képzés tematikájára** vonatkozik, így az óravázlatok igényére, a személyes tapasztalatot átadó órákra, az oktatástechnikai tréningekre, valamint szakirodalom, az önképzés biztosítására.

A tevékenység elismeréséhez, valamint elfogadásához hozzájárul, hogy egy adott tanéven belül szinte nem volt fluktuáció, a tanácsadók 74%-a a program indulástól végzi tevékenységét, a váltások pedig a következő tanév első két hónapjában megtörténtek. Azaz **stabil és a kötődés kialakulását biztosító módon működött a tanácsadói tevékenység.**

A tanácsadók átlagosan 2,27 iskolában végzik tevékenységüket. Két iskolában 36%, három vagy annál többen pedig 43%-uk végzi tevékenységét. A 2-3 vagy több tantestülettel, tanulói csoporttal, illetve szülői közösséggel történő együttműködés terhére a kutatás kérdéseire válaszolva jelezték a tanácsadók. **E területen további fejlesztési lehetőség nyílik.**

A bűnmegelőzési tevékenység során **a tanulók által felvetett leggyakoribb ügytípusok közül több esetben sem tükröződik ez az iskola vagy a szülők által leginkább preferált kérdéskörökkel,** azaz utóbbi kettő nem érzékeli megfelelő súllyal a tanulók által felvetett problémák egy részét. Ilyen **az internettel összefüggő kérdések, a büntetés mértékére vonatkozó kérdések és a zaklatás.** A tanácsadók 81 százaléka ugyanakkor az internetes zaklatással foglalkozott már munkája során.

Az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók reflektíven reagáltak a különböző csoportok által megfogalmazott igényekre. Az iskola elsősorban személy- és vagyoni elleni cselekmények kapcsán igényli a tanácsadók segítségét (testi sértés, lopás). A tanácsadók által indított hivatalos ügyek összetételét vizsgálva megállapítható, hogy e területen is reflektálnak a tanácsadók a felmerült igényekre és problémákra.

A droggal összefüggő cselekmények a tanácsadók által indított hivatalos ügyek 31%-át teszik ki, így – igazodva a szülői, az iskolai és a tanulói igényekhez - **aktívan vesznek részt a kábítószerrel kapcsolatos problémák megelőzésében és kezelésében.**

A hivatalos ügyek tekintetében elmondható, hogy a tanácsadók 34%-a nem indított még hivatalos eljárást. Valamennyi tanácsadót figyelembe véve átlagosan egy tanácsadó 3 hivatalos eljárást indított a 2013 szeptembere óta eltelt közel négy félév alatt. Számszerűsítve az elindított 143 eljárás mintegy 106 iskolára vonatkozó adat. Elmondható, hogy **a tanácsadók ténylegesen a bűnmegelőzéssel összefüggő feladataikat gyakorolják az iskolában és az általuk indított hivatalos eljárások száma nem túlzott mértékű.**

Megállapítható, hogy a szülőkkel és a társszervezetekkel történő együttműködésben még további lehetőségek rejlenek. Mindkét csoport esetében igaz, hogy nagyságrendileg kevesebb alkalommal és sokkal kevesebb ügytípus tekintetében fordulnak a tanácsadókhoz.

A tevékenységhez kapcsolódó **jogkörökkel a tanácsadók 72 százaléka elégedett.** A tanácsadók közel ötöde (19%) azonban **további javaslatokat** tett a tevékenység fejlesztése érdekében. A javaslatok **a nagyobb kiszámíthatóságot, a reflektívebb témaválasztást, azok megfelelőbb időkeretben történő megvalósítását, valamint a tanulókkal kapcsolatos (fegyelmi) jogkör kiterjesztését** célozzák. Emellett a jogkörök személyi hatályának kiterjesztése is megjelenik a javaslatok között.

A javaslatok egyik lehetséges összekötő eleme **a tanácsadói szerep tisztázása.** A szerepharmonizáció konkrétan is megfogalmazódik a javaslatok között, ugyanakkor jelzéseköteles rendszerek, valamint a nem rendőrként történő feladatellátás kapcsán tett javaslatok is ezt a kérdéskört közelítik meg

A tanácsadók médiatudatossága megfelelő mértékű, s megítélésük szerint a sajtóban főként pozitív és/vagy semleges módon jelennek meg.

A kitűzött feladatok és hosszú távú célok felől vizsgálva – a kapott adatok alapján - megállapítható, hogy a tanácsadók mind a bűnmegelőzési információk eljuttatása, a veszélyeztető tényezők ismerete, az illetékességi terület bűnügyi helyzetének ismerete, az összehangolt prevenciós intézkedések, mind pedig az iskola vezetésével történő tartalmak kapcsolat kialakítása, a diákok jogkövető magatartásának és a tanácsadói szerepkör társadalmi elismertsége **tekintetében jól teljesítettek.**

Jelen kutatás során több olyan terület érintettünk, amelyek **további vizsgáldást** igényelnek és hozzá járulhatnak a tanácsadói tevékenység további megismeréséhez. Ilyen a tanulók, a szülők, a társszervezetek, valamint a gyermekjogi megbízottak és az IBT kapcsolata.

Mellékletek

Felhasznált irodalom:

Kulcs a net világhoz! - A NAIH tanulmánya a gyermekek biztonságos és jogtudatos internethasználatáról (a gyermekek (jog)tudatos internethasználatának elősegítése az alapjogi jogvédelem eszközeivel) 2013

A gyerekek online biztonsága - A firenzei Innocenti Kutatási Központ (IRC) tanulmánya, 2011. december (kivonat)

Gyermekek szexuális bántalmazása - adatgyűjtésen, felmérésen, esetelemzésen alapuló jelentés a magyarországi helyzetről a PANDÓRA SZELENCÉJE nevű nemzetközi projekt részeként Független Médiaközpont - Budapest, 2011

A Gyermekkori szexuális abúzus kezelése és következményei - Oravecz Róbert dr. PhD Addiktológia – 2004. III. évfolyam 4. szám

Grád Károly: Az iskolarendőrség felállítása sajtó- és médiavisszhangjának elemzése (Iskolakultúra 2014/6., 50-66. oldal)

A társadalmi bűnmegelőzés területén kifejtett tevékenysége 2002 és 2009 között - Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Országos Bűnmegelőzési Bizottság

Szakács Gábor: A közszolgálat személyi állományának összetételéről, a vezetőkről és a munkahelyi mobilitásról (Közszolgálati Humán Tükör 2013., résztanulmány) (24. oldal)

Pusztai László: A bűnözés előrejelzése - Kriminológiai Tanulmányok 50. (27 -64. oldal) (Országos Kriminológiai Intézet (2013)

Sárik Eszter Katalin: Ifjúsági értékrend és deviancia – Kriminológiai Tanulmányok 49. (87-106. oldal) (Országos Kriminológiai Intézet (2013)

Magyarország 2013 – KSH (2014)

dr. Ivány Borbála: Városi bűnözés helyett társadalmi bűnmegelőzés - Falu Város Régió 2009/2. (50-64. oldal)

Hegedűs Judit – Fekete Márta: Korai iskolaelhagyás és a kriminalitás kapcsolata, kezelésének lehetőségei - A tanulmány a QALL- *Végzettséget mindenkinek!* című projekt keretén belül készült. (2014)

<http://gyermekbarat.kormany.hu/az-internetes-zaklatas-termeszete-es-a-megelozo-strategiak> (2014.05.14.)

Németh Ágnes: Rendészeti bűnmegelőzés előadás (2014.október 3.)

http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/4_nemeth_agnes_rendeszeti_bunmegelozes.pdf

Ábrák jegyzéke:

1. ábra: Kérdéstípusok megoszlása	4
2. ábra: Településméret szerinti megoszlás	5
3. ábra: Iskolák száma és a települések mérete	5
4. ábra: Személyes kötődések aránya	6
5. ábra: A személyi összetétel és a tevékenység megítélésének összefüggései	7
6. ábra: Képzettség és tapasztalat szerinti megoszlás.....	8
7. ábra: átfedések a képzettség és a tapasztalatok területén.....	8
8. ábra: Bűnmegelőzési tapasztalatok aránya.....	9
9. ábra: Gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint pedagógiai képzettségek aránya	10
10. ábra: Végzettségek listája és megjelenési gyakoriságuk	11
11. ábra: Képzettségek szakterület szerinti megoszlása	12
12. ábra: Korábbi bűnmegelőzési tapasztalattal rendelkezők aránya	12
13. ábra: Bűnmegelőzési programok listája és gyakoriságuk.....	13
14. ábra: A 60 órás IBT képzés megítélése	14
15. ábra: A 60 órás IBT képzéssel elégedettek képzettségi és tapasztalati megoszlása	14
16. ábra: A 60 órás IBT képzéssel nem elégedettek képzettségi és tapasztalati megoszlása	15
17. ábra: A 60 órás IBT képzéssel részben elégedettek képzettségi és tapasztalati megoszlása.....	15
18. ábra: A képzettséggel és tapasztalattal is rendelkezők véleménye a 60 órás IBT képzésről	16
19. ábra: A sem képzettséggel, sem tapasztalattal nem rendelkezők véleménye a 60 órás IBT képzésről	16
20. ábra: A képzettséggel nem, de tapasztalattal rendelkezők véleménye a 60 órás IBT képzésről	17
21. ábra: A tapasztalattal nem, de képzettséggel rendelkezők véleménye a 60 órás IBT képzésről	17
22. ábra: A megfogalmazott képzési igények listája és azok gyakorisága.....	18
23. ábra: A tanácsadók nemek szerinti megoszlása.....	20
24. ábra: A leggyakoribbként említett tevékenységi körök megoszlása (piros=%, kék=db)	21
25. ábra: a 2. leggyakoribbként említett tevékenységi körök megoszlása (piros=%, kék=db).....	21
26. ábra: A 3. leggyakoribbként említett tevékenységi körök megoszlása (piros=%, kék=db)	22
27. ábra: tevékenységi körök súlyozás szerinti megoszlása	22
28. ábra: A tanácsadók átlagos heti megkeresései csoportonkénti bontásban.....	23
29. ábra: Megkeresési gyakoriság az egyes csoportokon belül.....	24
30. ábra: A megkeresési gyakoriságok százalékos megoszlása az csoportokon belül	24
31. ábra: A tanácsadóhoz fordulók által felvetett ügýtípusok listája csoportonkénti bontásban	25
32. ábra: A tanulók által legalább 10 alkalommal említett ügýtípusok listája és gyakoriságuk.....	26
33. ábra: Az iskolák által legalább 10 alkalommal említett ügýtípusok listája és gyakoriságuk.....	26
34. ábra: Ügýtípusok megoszlása csoportonkénti bontásban.....	27
35. ábra: A tanulók számára legfontosabb ügýtípusok megítélése a szülők és az iskola részéről	28
36. ábra: A három leggyakoribb ügýtípus csoportonkénti bontásban.....	29
37. ábra: A három leggyakoribb vagyoni elleni cselekmény megoszlása és aránya	30
38. ábra: A három leggyakoribb személy elleni cselekmény megoszlása és aránya.....	31

39. ábra: A hivatalos eljárások gyakorisága tanácsadónként.....	32
40. ábra: A hivatalos eljárás elmaradásának okai	33
41. ábra: Hivatalos eljárások indításának ügýtípusai és azok gyakorisága.....	34
42. ábra: Hivatalos eljárások ügýtípusainak megoszlása.....	35
43. ábra: A droggal összefüggő cselekmények belső összetétele és aránya.....	35
44. ábra: A személy elleni cselekmények belső összetétele és aránya	36
45. ábra: A vagyon elleni cselekmények belső összetétele és aránya	36
46. ábra: A büntető eljárások ügýtípusainak belső megoszlása és arányai	37
47. ábra: Az egyes speciális ügýtípusok megjelenése a tanácsadók tevékenységében	38
48. ábra: A tanácsadókkal kapcsolatban álló társszervek listája és azok gyakorisága	39
49. ábra: A társszervezetek tevékenységi kör szerinti megoszlása	40
50. ábra: Tanácsadói jogkörök megítélésének megoszlása.....	41
51. ábra: A tanácsadók által megnevezett jogkörökre vonatkozó javaslatok listája és gyakoriságuk ..	42
52. ábra: A tanácsadói tevékenység elfogadottságának megítélése	43
53. ábra: A tanácsadók által megnevezett megítélést befolyásoló tényezők listája és gyakoriságuk ..	44
54. ábra: Az elfogadottság indokainak százalékos megoszlása	44
55. ábra: A tanácsadói tevékenység elfogadásának útjában álló akadályok megoszlása	45
56. ábra: Az iskolával összefüggő indokok megoszlása a tanácsadói tevékenység elfogadottságával összefüggésben	46
57. ábra: Médiatudatosság a tanácsadók tevékenységében	47
58. ábra: Médiabeli megjelenések tartalom szerinti megoszlása	47
59. ábra: A tanácsadói tevékenység Médiában történő megjelenésének megítélése	48

A kutatás során használt kérdőív

KUTATÁSI KÉRDŐÍV Közszolgálati Személyzetfejlesztési Főigazgatóság Tudományszervezési Osztály (Gyermekvédelem és bűnmegelőzés kutatás)⁶

1. Település mérete (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a/3000 fő alatt
- b/3000-10000 fő között
- c/10000 – 100000 között
- d/100000 fölött

2. Neme: (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a/nő
- b/férfi

⁶ Anonim kérdőív

3. Milyen ifjúságvédelmi, gyermekvédelmi, pedagógiai képzettsége van Önnek (kérem, nevezze meg, melyek ezek!):

.....
.....
.....
.....
.....

4. Mely bűnmegelőzési program(ok)ban vett részt korábban? (kérem, nevezze meg őket!)

.....
.....
.....
.....
.....

5. Mióta tevékenykedik iskolai bűnmegelőzési tanácsadóként?

.....

6. Hány iskola tartozik Önhöz?

- a., 1
- b., 2
- c., több:

7. Ön az első bűnmegelőzési tanácsadó az adott iskolában? (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a., igen (mindben)
- b., igen (egyikben)
- b., már volt(ak) előttem

8. Korábban más program keretében vagy ad hoc jelleggel már tartott-e bűnmegelőzési előadásokat ebben/ezekben az iskolá(k)ban? (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a., igen (program neve:.....)
- b., nem
- c., igen, de más iskolában (program neve:

9. Személyes, családi kötődése van-e az iskolához? (ott tanult, gyermeke ott tanul(t), egyéb) (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a., igen
- b., nem

10. A 60 órás képzés kellő felkészítést jelentett az Ön számára? (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a., igen, önmagában is elegendő
- b., nem, ha nem vettem volna részt a korábbiakban képzésen, akkor nem lett volna elegendő
- c., igen, de csak azért, mert a korábbiakban tapasztalatokkal és/vagy képzettséggel rendelkezttem

11. Amennyiben az előző kérdésre a B., vagy a C., választ adta, mik azok a területek, ahol szélesebb körű felkészülésre lenne szükség az Ön véleménye szerint:

.....
.....
.....
.....

12. A munkatervben ma is ugyanazokat fogalmazná meg, mint korábban, vagy az eddigi tapasztalatok alapján volnának más elképzelései is (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a., a munkatervben nem változtatnék
- b., az alábbi területeken változtatnék:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

13. Bűnmegelőzési tanácsadóként mely tevékenységek a legjellemzőbbek (kérem, állítsa sorrendbe, szükség szerint egészítse ki az alábbi tevékenységeket! pl.: d, c, e, a, b.)

- a., bűnmegelőzési előadások (frontális előadás, vizuális elemek használata)
- b., csoportmunka
- c., dráma- és élménypedagógiai elemek
- d., összehangolt prevenciós intézkedések megtétele
- e., egyedi intézkedések

.....

14. Átlagosan egy hét során hány esetben fordulnak külön, személyesen Önhöz, illetve keresik meg problémáikkal?

- Tanulók:/hét
- Iskola(tanárok):/hét
- Szülők:/hét
- Társzervek, szervezetek:/hét

15. Kérem, írja le, hogy a tanulók milyen típusú ügyekkel fordulnak (személyesen és külön) Önhöz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

16. Kérem, írja le, hogy a szülők milyen típusú ügyekkel fordulnak (személyesen és külön) Önhöz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

17. Kérem, írja le, hogy az iskola részéről milyen típusú ügyekkel fordulnak (személyesen és külön) Önhöz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

18. Kérem, írja le, hogy a társszervezetek, intézmények részéről milyen típusú ügyekkel fordulnak (személyesen és külön) Önhöz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

19. Kérem, jelölje meg a három leggyakoribb tényállást a vagyon elleni cselekmények kapcsán, amelyekkel Önhöz fordulnak munkája során (és jelezze, hogy az adott ügytípus hány százalékát jelenti az összes tárgybeli megkeresésnek):

- a.,.....
- b.,.....
- c.,.....

20. Kérem, jelölje meg a három leggyakoribb tényállást a személy elleni cselekmények kapcsán, amelyekkel Önhöz fordulnak munkája során (és jelezze, hogy az adott ügytípus hány százalékát jelenti az összes tárgybeli megkeresésnek):

- a.,.....
- b.,.....
- c.,.....

21. Tevékenysége során indított-e hivatalos eljárást?

- a., igen
- b., nem

22. Hány hivatalos eljárást indított iskolai bűnmegelőzési tanácsadó feladati során szerzett információk alapján?

23. Mely ügytípusokban kezdeményezett hivatalos eljárást (kérem, jelezze ezek százalékos megoszlását!)?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

24. Ha nem kezdeményezett hivatalos eljárást, annak oka:

- a., nem volt azt megalapozó információ
 - b., minden felmerülő esetet meg lehetett oldani más eszközökkel
 - c., a bűnmegelőzési tanácsadó feladat- és jogkörén ez túlmutat
 - d., egyéb:.....
-
.....

25. Volt-e tevékenysége során olyan eset, amikor gyermek elleni abúzus lehetősége merült fel? (Kérem, hogy jelölje meg százalékos megoszlásukat az összes eset százalékában!)

Az esetek százalékában fizikai:%

Az esetek százalékában szexuális:%

Az esetek százalékában elhanyagolások:%

26. Volt-e tevékenysége során olyan eset, amikor drogfogyasztás és kereskedelem lehetősége merült fel? (Kérem, hogy jelölje meg százalékos megoszlásukat az összes eset százalékában!)

Fogyasztás az esetek százalékában:%

Kereskedelem az esetek százalékában:%

27. Volt-e tevékenysége során olyan eset, amikor internetes zaklatás lehetősége merült fel? (Kérem, hogy jelölje meg százalékos megoszlásukat az összes eset százalékában!)

a., igen

b., nem

Az esetek százalékában:%

28. Volt-e tevékenysége során olyan eset, amikor gyermekvédelmi, gyámügyi intézkedés megtételére került sor?

a., igen

b., nem

Az esetek százalékában:%

29. Volt-e tevékenysége során olyan eset, amikor büntetőeljárás megindítására került sor?

a., igen

b., nem

Az alábbi ügytípusokban (kérem, százalékos megoszlásukat jelezze!):

.....
.....
.....
.....
.....

30. Bűnmegelőzési tanácsadói tevékenységéből adódóan mely külső társszervezetekkel (nem iskola), intézményekkel a legintenzívebb a kapcsolata (kérem, a három leggyakoribbat sorrendben sorolja fel!)

.....
.....
.....

31. A jelenlegi szabályozás alapján Ön úgy látja, hogy a rendelkezésére álló jogkörök elegendőek ahhoz, hogy hatékony bűnmegelőzési tevékenységet végezzen az iskolában? (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a., igen
- b., nem
- c., részben

32. Mely jogkörökben látna szívesen változást? (Kérem, ismertesse röviden!)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

33. Az Ön véleménye szerint a bűnmegelőzési tanácsadó tevékenység az iskolában: (kérem, aláhúzással válaszoljon!)

- a., teljesen el- és befogadottá vált
- b., hasznossága elismert, de több idő szükséges az optimális kapcsolat kialakulásához
- c., még sok tennivaló van az elismerés területén

Kérem, indokolja röviden válaszát:

.....
.....
.....
.....
.....

34. A helyi médiában megjelenik-e az Ön tevékenysége (az iskola médiafelületei is számítanak):

- a., igen
- b., nem

35. Amennyiben az előző kérdésre igennel válaszolt kérem, jelölje meg, hogy ezek a megjelenések:

- a., tervezettek
- b., eseti jellegűek

36. A média megjelenések jellege (több válasz is megjelölhető!):

- a., ismeretterjesztés
- b., a bűnmegelőzési tanácsadói tevékenység bemutatása
- c., egyéb:

.....

37. A média megjelenések többségének jellege (több válasz is megjelölhető!):

- a., pozitív
- b., negatív
- c., semleges (tudósítás, tájékoztatás jellegű)